

HET VLAAMS GENOOTSCHAP VAN SANTIAGO DE COMPOSTELA VZW

is de vereniging van en voor belangstellenden voor de pelgrimstocht naar Santiago de Compostela. Het is gevestigd in het Diocesaan Pastoraal Centrum (DPC), Varkensstraat 6, 2800 Mechelen, tel. 015 29 84 36.

Hier zetelen het secretariaat, de bibliotheek, het informatiecentrum en de verkoopdienst.

Openingsuren: elke zaterdag van 10 tot 16 u. behalve in de kerstvakantie, op paaszaterdag en in juli en augustus.

www.compostelagenootschap.be - info@compostelagenootschap.be

Lid worden

De lidmaatschapsbijdrage geldt voor de inwonende leden van een gezin en per kalenderjaar. Ze bedraagt 25 euro (buitenland 32,5 euro) te storten op rekeningnummer IBAN: BE06 2800 5620 0322, BIC: GEBB BE33

Nieuwe leden betalen een eenmalig inschrijfgeld van 7,5 euro bovenop hun lidmaatschapsbijdrage (25 euro lidmaatschapsdrage + 7,5 euro inschrijfgeld = 32,50 euro). Voor het buitenland: 32,50 euro + 7,50 euro = 40 euro.

De Pelgrim

De Pelgrim is het driemaandelijks algemeen tijdschrift voor de leden.

Redactie-adres: Varkensstraat 6, 2800 Mechelen,

depelgrim.redactie@compostelagenootschap.be

Redactie: Dirk Aerts (hoofdredacteur), Mia Voordeckers, Martin Kellens, Jan Verhaverbeke.

Verantwoordelijke uitgever: Hugo Morael, Houtsniplei 19, 2950 Kapellen.

Erkenningsnummer P2A8550

¡Hola!

¡Hola! is de driemaandelijkse nieuwsbrief voor de leden.

Stuur een aanvraag naar info@compostelagenootschap.be

Redactie: Jan Verhaverbeke, R.Keldermansstraat 19, 2650 Edegem,

03 288 43 95 – janverhaverbeke@telenet.be

Raad van Bestuur

Hugo Morael (voorzitter), Rik Vertongen (ondervoorzitter),

Raymond De Haes (secretaris), Jos Van Montfort (penningmeester),

leden: Jaak Baret, Jozef Belmans, Frans Daems, Paul De Marez, Paul De Vlam, Freddy Du Seuil, Hugo Frederix, Egfried Grauls, Jan Hendrickx, Martin Kellens, Marc Patrouille, Yvonne Roelof, Ludo Van Lint.

INFORMATIE VOOR PELGRIMS/WANDELAARS

Paul De Vlam, Kattestraat 13, 8210 Loppem, 050 82 49 25,
paul.de.vlam@pandora.be

Yvonne Roelof, Nieuwe Gentweg 130, 8000 Brugge, 050 34 17 29,
yvonne.roelof@scarlet.be

Roland De Brabander, Koornblomme 42, 8490 Jabbeke, 050 81 49 32,
rdebrabander@skynet.be

INFORMATIE VOOR PELGRIMS/FIETSERS

Liesbeth Vancoillie, Poperingseweg 16, 8900 Ieper, 057 23 91 09.
Wilfried Wijn, Alfons Schneiderlaan 168, 2100 Deurne, 03 325 98 10.

REGIO-CONTACTPERSONEN

De regio-contactpersonen werken aan de uitbouw van de regionale werking van het Genootschap. Er zijn tien regio's.

Cöördinatie en regio Brugge regiobrugge@compostelagenootschap.be
Rik Vertongen, P.Benoitlaan 62/bus 2, 8200 St.-Andries-Brugge, 050 39 78 11

Regio Antwerpen regioantwerpen@compostelagenootschap.be
Hilde Van Ingelgom, C.Jaspersstraat 10/Bus 111, 2600 Antwerpen, 0486 906 135

Regio Gent regiogent@compostelagenootschap.be
Johan De Ridder, Woeringenstraat 71, 9000 Gent, 09 324 65 49

Regio Leuven regioleuven@compostelagenootschap.be
Jozef Belmans, Begijnenblokstraat, 1, 3320 Meldert, 016 76 56 64

Regio Limburg regiolimburg@compostelagenootschap.be
Egfried Grauls, Nieuwstraat 42, 3600 Genk, 0497 59 13 48

Regio Noorderkempen regionoorderkempen@compostelagenootschap.be
Annemie Vanderschoot, Klein Heiken 115, 2950 Kapellen, 03 605 60 09

Regio Schelde-Leie regioscheldeleie@compostelagenootschap.be
Frans Maertens, Elfdejulilaan 39, 8520 Kurne, 056 35 57 88
Corry Catteeuw, Papegaaistraat 13, 8790 Waregem, 056 77 24 80

Regio Westhoek regiowesthoek@compostelagenootschap.be
Guido Verdievel, Gen.Bn.Jacquesstraat 59, 8600 Diksmuide, 051 50 04 66
- 0477 51 70 71

Vacatures

Regio's Mechelen en Turnhout.

WERKGROEPEN

Geloofsbrieven, ledenadministratie en webstek

Marc en Roos Patrouille, P. De Conincklaan 70, 8200 St.-Andries-Brugge,
050 31 06 13,

- geloofsbrieven@compostelagenootschap.be
- ledenadministratie@compostelagenootschap.be
- webmaster@compostelagenootschap.be

Hospitalerowerking

Miet Van Duyse – Secretariaat Kristien Claeys, Prinsenhof 53, 9000 Gent,
09/233.15.31, hospitaleros@compostelagenootschap.be

Onderdak in Vlaanderen

René Sterckx, Huldenbergstraat 24, 3080 Duisburg-Tervuren, 02 767 10 87,
0478 883 713, onderdak@compostelagenootschap.be

Pelgrimspaden

Ludo Van Lint, Van Dijkstraat 101, 2640 Mortsel, 03 455 40 83,
pelgrimspaden@compostelagenootschap.be

Permanentie op zaterdag

Jaak Fouquaert, Notelarenweg 19, 3020 Herent, 016 23 76 11

Spiritualiteit

Jan Hendrickx, Heuvelstraat 49, 2560 Nijlen, 03 481 94 08,
spiritualiteit@compostelagenootschap.be

Verkoopdienst

Herman en Mia Merckx-Beullens, Maaveld 7, 1800 Vilvoorde, 02 251 10 22,
verkoopdienst@compostelagenootschap.be

IBAN BE55 0015 7377 1244.

Bibliotheek

Marc Michiels, Blokstraat 17, 3191 Hever-Schiplaken, 015 61 47 86,
wgbib@compostelagenootschap.be

INHOUD

Nieuws van het Genootschap	6
Boeknotities	15
Sint-Jacobus in Luxemburg Martin Kellens	23
Santiago - de apostel en zijn mirakelen (5) Mireille Madou	26
Pelgrimsoorden – Kamp-Bornhofen Mia Voordeckers	33
Hospitaleros gaan op stap Een gepensioneerd hospitalero die erbij was	37
Toen er nog geen gele pijlen waren Dirk Aerts	41
Terug van weg geweest Marijke Vanryckeghem	45
Naar Rome langs de Via francigena Lisette en Jaak Goyens	47
Het Groot Seminarie in Mechelen Jan Verhaverbeke	53
Onderweg – Antonio uit Santander Jan Verhaverbeke	59
Hors d'œuvre – Año santo op Cebu Dirk Aerts	61
Het laatste woord – De Hollanders komen! Martin Kellens	62

Kalender 2011

5-2	Infonamiddag Mechelen	10-4	Regio Brugge, Droomwandeling met BBQ
26-2	Pelgrimszegen	7-5	Lenteontmoeting
26-3	Algemene vergadering, Mechelen	25-7	Feest van Sint-Jacob, Gent
2-4	Regio Antwerpen, wandeling in Klein-Brabant	10-9	Herfstontmoeting
9-4	Infonamiddag, Neerpelt	5-11	Infonamiddag, Brugge
		19-11	Terugkomdag

Verenigingsleven

PELGRIMSZEGEN 2011

Op **zaterdag 26 februari 2011** vindt te Tongerlo de jaarlijkse pelgrimszegen plaats. Deze is voor ons genootschap telkens opnieuw een feestelijk gebeuren en voor alle aanwezigen een ontroerend moment. De pelgrims onder ons die in de loop van 2011 op tocht vertrekken, worden tijdens een verzorgde religieuze viering in de abdijkerk van Tongerlo op weg gezonden: *'ga nu en bid voor ons in Compostela'*.

Na de viering gaat het naar het nabijgelegen Sportacentrum waar een warme maaltijd wacht. In de namiddag bezoeken wij de abdijsite en het Da Vincimuseum onder leiding van een gids.

Programma

- 08.45 uur (vanaf) verwelcoming en koffie
- 10.00 uur pelgrimszegen in de abdijkerk
- 10.45 uur naar het Sportacentrum
- 11.15 uur gelegenheidsspreker
- 12.30 uur middagmaal
- 14.00 uur gegidst bezoek aan de abdij en het Da Vincimuseum
- 16.00 uur afscheid in Café De ware Jacob

Praktisch

Deelname aan de pelgrimszegen is gratis. De warme maaltijd 's middags kost € 14,00.

Tijdig inschrijven is noodzakelijk (zie formulier in HOLA 17 van januari 2011 en op de webstek). Om organisatorische redenen worden de inschrijvingen definitief afgesloten op 14 februari 2011.

Reisweg vanuit Antwerpen:

E 313 afrit 22 - N152 via Olen, Voortkapel - voorbij Carrefour links Tongerlo - wegwijzers "Abdij Tongerlo"

Reisweg vanuit de richting Hasselt:

E313 afrit 23 - N19 naar Westerlo - aan grote dancing (na ongeveer 1 km) rechtsaf naar Tongerlo - wegwijzers abdij Tongerlo.

Vanuit de andere richtingen:

E 314 afrit 22 (Aarschot) - N19 over Herselt naar Westerlo - Wegwijzers abdij Tongerlo.

Met het openbaar vervoer:

Vanuit Antwerpen-Centraal of Antwerpen-Berchem: trein naar Neerpelt tot Herentals, met vertrek op respectievelijk het uur +19 en het uur +25.

In Herentals: bus De Lijn 540 naar

Westerlo met vertrek op het uur +52. Afstappen te Tongerlo Dreef (= abdij) en wandelen naar het Sportacentrum. Dienstregelingen onder voorbehoud van wijziging.

HET VLAAMS GENOOTSCHAP IN "PEREGRINO"

In Peregrino, het tijdschrift van de Spaanse Federatie van Compostela-

verenigingen werd, in het nummer van oktober 2010, een artikel van Freddy Du Seuil over het Jacobskerkenpad gepubliceerd.

Het artikel, geïllustreerd met foto's is te lezen in de rubriek Teras Jacobeas. Peregrino, 131(2010)

Dit tijdschrift is aanwezig in de bibliotheek van het Vlaams Genootschap.

FDS

Regionale werking

REGIO LIMBURG

Komende activiteiten

3 maart 2011 in het Gallo-Romeins museum van Tongeren lezing door Riet Van Cleuvenbergen over pelgrimeren en Compostela

28 mei 2011 jaarlijks pelgrimeren naar Tongeren, ditmaal vanuit Kortenberg.

REGIO NOORDERKEMPEN

Pelgrimsavond in het teken van Lichtmis

Maria Lichtmis valt op woensdag 2 februari. Dinsdagavond 1 februari is dus de vooravond van dit feest. Lichtmis, is in het kerkelijk jaar de herdenking van het zuiveringsoffer dat Maria 40 dagen na de geboorte van Jezus moest brengen.

Deze dag werd traditioneel gevierd door kaarsen te wijden en een kaarsenprocessie te houden maar een nog beter

bekende traditie is op die avond samen pannenkoeken eten: met Lichtmis is geen vrouwtje zo arm of ze maakt haar pannetje warm

In 2010 knoopten we daarbij aan met een pannenkoekenavond en dat werd zo'n succes dat we deze traditie ook volgend jaar willen voortzetten. Om organisatorische redenen gelieve voor 25 januari 2011 in te schrijven via e-mail. regionoorderkempen@compostelagenootschap.be of annemievanderschoot@hotmail.com of nog telefonisch bij Annemie Vanderschoot: 03/ 605 60 09

Praktisch:

Plaats: 't Kaartershuisje, Dorpsstraat 65 2950 Kapellen

Wanneer: dinsdag 1 februari 2011 om 19.30 uur

Terugblik

REGIO LIMBURG

Sint-Jacobus en Luik, 18 september 2010 'Peregrinos' betekent 'zij die door het veld gaan'. Op zaterdag 18 september,

een dag met een milde zon, waren we 'zij die door de stad gaan', peregrinos in Luik

Max Schiavoni en Martin Kellens or-

ganiseerden en gidsten een boeiende stadswandeling.

Het trefpunt voor de 27 deelnemers, met een blij weerzien voor sommige JKP'ers, was het station **Luik Guillemins**. Een reuzengrote witte schelp van glas, staal en beton, een doorkijkboog tussen de stad en het groen op de heuvels erachter, is wat architect Santiago Calatrava hier gecreëerd heeft. Je wil het kostenplaatje niet weten en de pinnetjes tegen een duivenplaag in de ellenlange banenkoepel niet tellen, maar het is een mooi geheel en het blijft proper.

De **Sint-Jacobuskerk** overweldigt door een combinatie van stijlen en indrukken: een sobere romaanse westbouw, een koor en schip in uitbundige gotiek, een renaissanceportaal en –orgel en barokke beelden van Jean Del Cour.

Jacobus de Meerdere of Jacobus de Mindere? Ze komen alle twee aan bod in deze voormalige, grote kapittelkerk van de benedictijnerabdij Saint-Jacques, van waaruit pelgrims, hoofdzakelijk te voet, vertrokken naar Santiago de Compostela. Als je binnenkomt, valt de stilte op. Onze Franssprekende gids dempt haar stem en Martin Kellens voegt er achteraf op zijn rustige manier extra informatie aan toe. Op de westgevel ontdek je een strip met twaalf kleine reliëfapostelen, 'geschaard' rond Maria met haar kind. Onder het geheel zie je een beeldje van een lezende Jesajah, met een baard groter dan zijn boek. 'Lees teneinde te leven,' zegt Gustave Flaubert. Wij lezen de kerk. Boven de apostelgalerij staat het zeventiende-eeuwse orgel van Andries Severijn, een Nederlander, die onder zijn orgel begraven ligt.

In de middenbeuk behoren bij elke pi-

laar grote witte beelden (ze blijken van hout te zijn): machtige Hubertussen en Jacobussen ... de Meerdere en de Mindere! De Meerdere herken je aan de schelpen op zijn revers. Het gewelf is een gotisch feest om naar te kijken: slanke bundelpijlers waaieren uit naar een webwerk van ster- en sleutelgewelven in zachte kleuren. Prachtig stenen maaswerk versiert de triforia.

De brandglasramen met spitsbogen in het koor laten uitzonderlijk mooi gekleurd licht door hun taferelen heen schijnen. Ze beelden Jacobus en andere heiligen uit en ook, wereldlijk, een aantal ambachten. Als je het groteske houtsnijwerk van de 'misericordekes' bekijkt, kun je wel stellen dat de monniken een wereldse kant bezaten: een gaper, een Reinaert (met andere pelgrimsdoelstellingen dan wij) ... Alle figuren verschillen ook van elkaar. We proberen de 'zitterkes' even uit: stevig en comfortabel voor wie staande dreigt onderuit te zakken. Het is fijnzinnig kunstwerk. Een dubbelbeeld van Maria op een halve maan herinnert ons aan het Marianum in de kerk van Neeroeteren, voor sommigen een mooie herinnering van het JKP in juni. Rechts in het koor beklimmen we de dubbele trap van de twee burgemeesters, die elkaar bij hun eedaflegging niet wilden tegenkomen (legende).

En dan duikt in een zijbeuk Jacobus de Mindere met zijn knots nog eens op. Hier staan de schelpen van de andere Jacobus bij. Een echte Jacobuskerk, zeker als je weet dat de monniken indertijd zelfs een relikwie van Jacobus de Meerdere meebrachten uit Compostela. Je kan die bewonderen in een schrijn.

De sobere gotische **Sint-Paulus-**

kathedraal vervangt de romaanse. We treffen er Jacobus en Lambertus samen aan in een reliekhouders en er is een stenen Jacobusbeeldje uit de zestiende eeuw. In de negentiende eeuw restaureerde men de gewelfschilderingen met renaissancistisch rankwerk. Het bladermotief, de kleuren en de schilderijen herinneren weer aan de Lambertuskerk van Neeroeteren. Martin Kellens merkt op dat vroeger het leven voor de mensen eentonig van kleur was, vandaar de rijke schilderijen in de kerken. Vandaag is het net omgekeerd: de muren worden egale vlakken omdat de mensen overprikkeld zijn. En kijk, daar zijn ook Harlindis en Relindis, onze benedictinessenvriendinnen uit Aldeneik bij Maaseik, een van de 23 'bonnes villes de Liège'.

Dat de kerk last had van Maasoverstromingen kun je aflezen op de voet van een pilaar. Het hoogste peil behaalde deze regenrivier in 1926.

De **Bartholemeuskerk**, in het wit met geel en bruin, met veel boogjes en rondboograampjes, lijkt weggehaald van de Romantische Strasse. Ze is een voorbeeld van de romaanse stijl in het Rijn- en Maasland.

Het meesterwerk van Maastrandse kunst is de kleine, geelkoperen doopvont (1107-1118) zonder deksel, toegeschreven aan Reinier van Hoi. De scènes op de wand stellen dooptaferelen voor.

Mededelingen

DIOS MIO Een pelgrimstocht naar Santiago de Compostela

Ons lid Johan Van Oekelen vervulde met zijn pelgrimstocht naar Compostela een

Op de benedenboord staan, in halfverheven reliëf en heel levendig, tien runderen, alsof ze de 'carrousel' aan het draaien proberen te krijgen, ware het niet dat ze alle hun eigen richting uit willen.

Max wil met ons nog één richting uit: de Place Saint-Lambert met het Perron en terrasjes. Op het Perron, het vrijheidssymbool van de vurige stad Luik (ook even schandpaal) prijken een granaatappel en de Drie Gratiën van Del Cour. Een terras wordt de afsluiter van onze uitstap. We kregen smaakmakers opgediend vandaag, goed voor een terugkeer naar de stad van Simenon. Lees ook het artikel 'Jacobus in de stad Luik', Martin Kellens, De Pelgrim nr. 101.

Ria Bruggen

REGIO NOORDERKEMPEN

Pelgrimsavond, 5 oktober 2010.

Voor onze Pelgrimsavond van 5 oktober 2010 kwamen de eerste deelnemers reeds rond kwart voor acht opdagen. Wij – de werkgroep Noorderkempen – zetten dus om 20.00 uur een punt achter onze vergadering om de pelgrims te verwelkomen. Er meldden zich ook leden van buiten onze regio aan!

Na het welkomstwoord en bij een glaasje wijn, bier of kopje koffie werden al vlug camino- en Jacobskerkenpadverhalen en -weetjes verteld; ook foto's worden bovengehaald. Het werd een gezellige babbelaavond!

sinds lang gekoesterde droom. Met zijn boek "Dios mío – Een Pelgrimstocht naar Santiago de Compostela" neemt hij ons mee op zijn tocht. Het wordt een

eerlijk fysiek en innerlijk proces met als groeiend leidmotief de verwondering en de ontmoeting met “mijn God”. Meer daarover verneem je binnenkort via de rubriek “Boeknotities” van “De Pelgrim”.

FRANKRIJK RESTAUREERT EN HERWAARDEERT VÉZELAY

De Franse president Nicolas Sarkozy geeft prefect Pascal Lelarge opdracht voor een ingrijpende restauratie en vernieuwing van de middeleeuwse basiliek van Vézelay. Ook de buurt rondom moet dankzij een gecoördineerde samenwerking van de Franse staat, regionale en gemeentelijke verantwoordelijken, mecenasen en de privésector geherwaardeerd worden. De twaalfde-eeuwse abdijkerk van de Madeleine, waarvan de funderingen teruggaan tot de negende eeuw, is een meesterwerk van de Bourgondische Romaanse kunst. Vézelay was in de middeleeuwen een van de belangrijkste Europese bedevaartsoorden, dankzij de relikwieën van Maria Magdalena die daar zouden rusten en als tussenhalte op de weg naar Santiago de Compostela. De abdijkerk werd dertig jaar geleden uitgeroepen tot cultureel erfgoed van de mensheid, maar dat belet niet dat zij al enkele jaren staat te verkommeren. Ook 150 jaar geleden vond al eens een ingrijpende restauratie plaats om het kerkgebouw, dat zo belangrijk is voor de kunstgeschiedenis, te redden. (Bron: Kerknet)

INTERESSANT OP INTERNET

http://www.archicompostela.org/web/index_.htm over het bezoek van paus Benedictus XVI aan Santiago de Compostela

<http://www.spain.info> “The way of Saint James

Als je via Google ‘De congregatie van O.L.V.-ten-Bunderen’ opvraagt en je klikt de eerste vermelding aan nl. ‘de congregatie van de zusters van O.L.V.-ten-Bunderen’, beland je op een schitterende en rijk gedocumenteerde webstek. Op de startpagina (blok links) kun je ‘de bedevaarten’ aanklikken en dan ben je op weg naar Santiago.

INTERNATIONALE PELGRIMSTOCHT NÜRNBERG-KONSTANZ

Ieder jaar organiseert de Deutsche St. Jakobus-Gesellschaft een tocht van Nürnberg naar Konstanz aan de Bodensee als opening van het pelgrimsseizoen. In 2011 wordt de tocht ondernomen van 25 april tot en met 15 mei maar zoals steeds onder leiding van Mevr. Gerhilde Fleischer. Van deze tocht wordt gebruik gemaakt om de bewegwijzering na te zien en waar nodig bij te werken of te herstellen. Ieder jaar zijn ook leden van Europese Jakobsverenigingen present.

Praktische gegevens:

Etappes van 20 tot 25 km per dag. Kosten voor overnachting en ontbijt ongeveer € 30 per persoon. Elk betaalt zelf ter plaatse aan de hotelier. Iedere deelnemer organiseert zelf zijn heen- en terugreis en draagt zijn eigen rugzak. Overnachting in landelijke hotelletjes in tweepersoonskamers. Eenpersoonskamers slechts op enkele plaatsen beschikbaar.

Er wordt niet vereist de hele tocht te doen, het is ook mogelijk slechts enkele etappes mee stappen. Men kan zich bij de groep vervoegen of die verlaten op de plaatsen waarvan de naam hieronder **in vetjes** gedrukt is.

Overzicht van de etappes:

- 25-04 heenreis naar **Nürnberg**
- 26-04. Nürnberg – Schwabach
- 27-04 Schwabach – Abenberg
- 28-04 Abenberg – Kalbensteinberg
- 29-04 Kalbensteinberg – Gunzenhausen
- 30-04 Gunzenhausen – Heidenheim
- 01-05 Heidenheim – Oettingen
- 02-05 Oettingen – **Nördlingen**
- 03-05 **Nördlingen** – Neresheim
- 04-05 Neresheim – Giengen
- 05-05 Giengen – Nerenstetten
- 06-05 Nerenstetten – **Ulm**
- 07-05 rustdag in **Ulm**
- 08-05 **Ulm** – Oberdisingen
- 09-05 Oberdisingen – Maselheim
- 10-05 Maselheim – Muttensweiler
- 11-05 Muttensweiler – **Bad Waldsee**
- 12-05 **Bad Waldsee** – Weingarten
- 13-05 Weingarten – Brochenzell
- 14-05 Brochenzell – Markdorf
- 15-05 Markdorf - **Meersburg/Konstanz**

Inschrijven per brief tot uiterlijk 10 maart 2011 bij Frau Gerhilde Fleischer, Postfach 1229, D-88306 Isny. Wie slechts een enkele etappe wil meestappen is ook welkom en moet zich niet inschrijven.

Bron: „Sternenweg“ tijdschrift van de Deutsche St. Jakobus-Gesellschaft.46(2010)
FDS

NAER HET GRAF VAN MYNEN HEERE SINT JACOP

In HOLA 14 van april 2010 kon je een aankondiging lezen van de tentoonstelling onder de bovenstaande titel. Ze had plaats in de Sint-Jacobskerk van Brugge van 9 juni tot 26 september 2010. Vanzelfsprekend was ons genootschap sterk betrokken bij deze onderneming.

In de drie en een halve maand dat de tentoonstelling liep, kreeg ze 27.122 bezoekers over de vloer. Dat is alleszins een mooi aantal voor zo'n al bij al beperkte manifestatie, opgezet door vrijwilligers en zonder grote media-campagnes.

Ongetwijfeld waren er bij de bezoekers van deze aansprekende en sympathieke tentoonstelling ook heel wat leden van het Vlaams Genootschap.

NIEUWE PELGRIMSHERBERG IN TIEBAS

In Tiebas, Navarra, op de route van Somport naar Puente la Reina op 15 km voor deze laatste stad werd onlangs een nieuwe pelgrimsherberg geopend.

Deze refugio van tweede categorie is het hele jaar open en beschikt over 14 overnachtingplaatsen verdeeld over twee gemeenschappelijke slaapzalen: op de eerste verdieping voor zes personen en op de tweede verdieping voor acht. De benedenverdieping omvat de ontvangsthal en een gemeenschappelijke leefruimte. In de kelder verdieping bevindt zich de keuken met eetzaal.

De pelgrims kunnen er ook gebruik maken van douches, wasmachines, droogkasten, internet en automaten met broodjes en drank.

Bron: Estafeta Jacobea: Boletín de la Asociación de Amigos del Camino de Santiago en Navarra, nr. 95. Septiembre 2010

SINT-JACOBSBEELD OP TV

Ons beeld van Sint-Jacob in de Goede-Bijstandskerk te Brussel zal te zien zijn in de eucharistieviering van zondag 5 december 2011 die door de VRT wordt uitgezonden.

STICHTING PELGRIMSWEGEN NAAR SINT-JACOB

De Stichting Pelgrimswegen naar Sint-Jacob, gevestigd in Kerkrade (Nederlands Limburg) wijst in haar Nieuwsbrief nr. 10 o.m. op de activiteiten die tijdens het heilig jaar 2010 in Limburg worden georganiseerd speciaal op de jaarlijkse landelijke pelgrimsmis en de Jacobsviering in de kathedraal van Roermond en de driedaagse pelgrimstocht Houthem-Sint-Gerlach naar Roermond.

De Stichting is tevens bezig met het bebakenen van de route van Zuid-Limburg naar Roermond. Ze neemt zich voor om in 2011 per gemeente een plaquette aan te bieden die de bijzondere betekenis van de pelgrimswegen in Limburg symboliseert en de gemeenten

die op het Jacobspad liggen.

TENTOONSTELLING OVER DE CAMINO UTRECHT CATHARIJNECONVENT 2011-2012

Van oktober 2011 tot maart 2012 staat Museum Catharijneconvent in Utrecht geheel in het teken van de Camino. De bezoeker treedt letterlijk in de voetsporen van een pelgrim. De route naar Santiago wordt vanuit diverse invalshoeken belicht: historisch, religieus, spiritueel en cultureel. Spectaculaire bruiklenen uit binnen- en buitenland, aangevuld met voorwerpen uit de eigen collectie, verbeelden het cultuurhistorische verhaal. Ga mee op pelgrimstocht. Bron: Website van het Museum Catharijneconvent te Utrecht
FDS

Zoekertjes

Yves De Groote en zeven gezellen zoeken inlichtingen omtrent overnachtingsmogelijkheden op het traject van Rottenburg/Neckar tot Thann/Elzas. Contact yves.de.groote@telenet.be

Rik Delbroek een pas gepensioneerde zestiger, wil met een trekkingfiets in mei-juni 2011 een avontuurlijke bezinningstocht vanuit Glabbeek naar Compostela ondernemen. Het is de bedoeling 80-100 km per dag af te leggen en onderweg een aantal steden, culturele bezienswaardigheden e.d. te bezoeken. Zegt het je iets om mee te fietsen? Stuur dan een mailtje naar regiolimburg@compostelagenootschap.be dat een eerste kennismaking regelt. Bellen of schrijven naar Rik rechtstreeks kan

ook: Rik Delbroek, Molenweg 99, 3660 Opglabbeek, 089 855769

Jean-Pierre Mahieu plant een mototocht naar Compostela. Hij trekt er 21 dagen voor uit: het is niet de bedoeling aan kilometervreterij te doen maar onderweg ruime aandacht te besteden aan kunst, cultuur en natuur. Een of meer tochtgenoten zijn welkom. Het plan voor de reis is in grote trekken klaar maar het is nog bespreekbaar. Contact: Jean-Pierre Mahieu, Joe Englishstraat 21, 8600 Diksmuide, jean.pierre.mahieu@telenet.be

Victoria Deluxe is een sociaalartistieke organisatie in Gent die projecten opzet met diverse en kwetsbare burgers. Van

15 tot 31 december ondernemen ze een voettocht van Astorga naar Santiago de Compostela. 19 Deelnemers, vrijwilligers en begeleiders gaan mee op tocht. Ze zijn volop op zoek naar materiële ondersteuning: vnl. schoenen, kousen en rugzakken voor de deelnemers, voor de voorbereiding en de tocht zelf. Wie wil sponsoren of materiaal kan leveren kan contact opnemen met Anja Claeys

tel. 0474 332615 e-mail anja@victoriadeluxe.be

Stephan Rodenbach was op 13 mei precies 75. Hij wil in 2011 van Ponferrada naar Santiago stappen en zoekt een tochtgenoot. Hij denkt aan een dagafstand van een 20 kilometer, in totaal een tiental dagen dus. Zijn e-mailadres is stephan.rodenbach@telenet.be

Wij gedenken

Fredy Derveaux uit Waregem die op 21 augustus zijn aardse pelgrimstocht

heeft beëindigd. We bieden aan de familie ons medeleven aan.

Pelgrimstreffen 2010: een terugblik

Het was geen gemakkelijke oefening om een gepaste insteek te vinden voor het Pelgrimstreffen waarmee we ons vijftienvijftig jarig bestaan zouden afsluiten. Moest het een congres worden of gewoon een feestelijke ontmoeting? Zouden we zoveel mogelijk andere Compostelaverenigingen uitnodigen om met ons mee te vieren of ons beperken tot de eigen leden?

Uiteindelijk is het een beetje van dit alles geworden, met een reeks van presentaties, workshops en praktijksessies waaruit de deelnemers vrij konden kiezen. Daarnaast was er ook gelegenheid om elkaar terug te zien. Zowel voor de Santiagogangers 2010 als voor de deelnemers aan het Jakobskerkenpad van deze zomer was een afzonderlijke sessie voorzien. Wie deelnam ontving een mooi aandenken aan zijn of haar tocht. In de gangen van het claustrium waren allerlei standjes opgesteld en vooral onder de middagpauze was het er een

drukte van jewelste. Er was van alles te beleven: een unieke verzameling schelpen, een compositie bestaande uit tientallen schilderijtjes. 's Middags zocht iedereen er een plaatsje om de lunch te verorberen en het geheel begon al vlug op een refugio te gelijken. Een ontroerde Mireille Madou presenteerde zaterdagmorgen haar nieuw Santiagoboek, waarvan bijna alle beschikbare exemplaren in een zucht de deur uit waren. Bij de presentaties wekte vooral Martin Kellens veel belangstelling wanneer hij het had over 'zogenaamde' vier grote wegen naar Santiago. Meest verrassend waren Raf Smits en Dorien Vanbel. Ze hadden hun pasgeboren zoontje meegenomen en vertelden met veel enthousiasme over hun tocht langs de Via Francigena.

Tijdens de receptie in het stadhuis werd Wilfried Wijn gehuldigd als erelid en ontvingen diegenen die vijftienvijftig jaar lid zijn van onze vereniging een

erepenning. Zaterdagavond werd het gebruikelijke 'menú del peregrino' voor de gelegenheid herdoopt tot een 'menú festivo Jacobeo'.

Ons genootschap heeft dit feestjaar kunnen afsluiten in aanwezigheid van heel wat gasten: er waren vertegenwoordigers van Compostelaverenigingen uit Wallonië, Duitsland, Engeland en Nederland. Het Nederlands Genootschap was aanwezig met een hele delegatie. Hun voorzitter Joost Bol had trouwens ook een fijn geschenk meegebracht: een aquarel van de kerk van Los Arcos. De voorzitter van het genootschap van Zuid-Afrika had een mooie brief gestuurd die tijdens de opening werd voorgelezen. Onze voorzitter had een antwoord voorbereid dat door de aanwezigen mee werd ondertekend. Een ander mooi gebaar was het doorgeven van het pelgrimspalster aan respec-

tievelijk het Waals en het Nederlands Genootschap. Zij vieren namelijk volgend jaar hun zilveren jubileum en het spreekt vanzelf dat ook onze vereniging daar aan hun feestprogramma zal deelnemen.

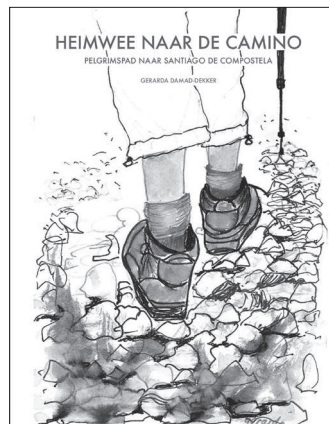
Onze vereniging is in dit feestjaar bijzonder actief geweest. Het is ook herhaaldelijk in de belangstelling gekomen van het brede publiek. Dit heeft geleid tot een flinke toename van het aantal leden. We hoopten dat we tijdens het Pelgrimstreffen het tweeduizendste lid zouden kunnen verwelkomen. Intussen zijn er echter al meer dan 2300 leden!

Dit Pelgrimstreffen kon alleen maar slagen dankzij de inzet van een grote groep vrijwilligers. Ze waren goed herkenbaar aan hun gele halsdoek en opeerden zelfs met walkie-talkies! Ze verdienen een oprecht woord van dank.
DA

Gerarda Damad-Dekker, Heimwee naar de camino. Pelgrimspad naar Santiago de Compostela. Breda, Van Ierland, 2009, 232 p. ISBN: 978-90-780-7183-9

Voor mij ligt een prachtig, doorlopend geïllustreerd kijk- en leesboek over Gerarda's tochten naar Compostela, tochten die ze ondernam met maximum 5 kg bagage op haar rug. Ze is een Nederlandse die zoals ook andere landgenoten van haar deden, naar de Antwerpse Kempen verhuisde en zich daar nu thuisvoelt. Een van de eerste hoofdstukken van haar werk draagt als titel, Wandelkriebels, maar zo zou ook de titel van het boek kunnen luiden want wandelkriebels heeft ze, die zitten bij haar in de genen. Maar niet alleen wandelkriebels, ook tekenkriebels heeft ze. In haar rugzak ontbreekt daarom nooit het tekengerief waarmee ze episodes van haar tocht vastlegt. Deze prachtige tekeningen zijn afgewisseld met prachtige foto's. De verhouding tekst/illustraties is fifty-fifty.

Over het tekstgedeelte ben ik minder enthousiast. De tekst is onvoldoende of slecht gecorrigeerd. Taal- en spellingfouten 'illustreeren' ook de tekst. De pagina's zijn niet genummerd. Onnauwkeurigheden zijn er ten overvloede. Als voorbeeld verwijs ik naar haar relaas over het verblijf in de abdij van Tongerlo. Ze schrijft over de 'bruine pijpen' van de monniken aldaar terwijl iedereen weet dat Tongerlo een norbertijnerabdij is en als toppunt illustreert ze die tekst met een zicht op de binnenkoer van die abdij waar een witheer rondloopt. Een ander voorbeeld: Puente la Reina is niet Punta la Reina. Ze plaatst bij haar tekening een naambordje met deze vermelding en bij de daaropvolgende tekening van het stadje staat, correct, Puente la Reina vermeld.

Bij elke illustratie komt een korte tekst, of beter gezegd: bij elke tekst staat een illustratie. De korte teksten doen me eerder denken aan losse flodders, anekdotes uit een dagboek. Voor deze dagboekfragmenten alleen zou ze waarschijnlijk geen uitgever hebben gevonden. Samenhang evenals diepgang ontbreken in al die tekstfragmenten. Met een knipoog naar onze Vlaamse woordenschat zeg ik een beetje stout: schilder blijf bij je leest, of nog, geniet van de illustraties maar lees de tekst niet.

Over haar tochten geeft mevrouw Gerarda Damad-Dekker voordrachten. Ik kan me best voorstellen dat die interessant verlopen. Als daarbij vanuit het publiek vragen worden gesteld, kunnen dat best leuke babbelmomenten worden.

Tineke Demol

Boeknotities

Paco Nadal, Te voet naar Santiago de Compostela: de Kustroute. Rijswijk, Elmar, 2010. ill.; 301 blz.; 27,95 euro. ISBN: 978-90-389-1984-3

2010 is een heilig jaar voor Compostela en dat betekent dat de tafel van onze redactie meer dan anders overspoeld wordt met boeken en reisgidsen over Santiago. Deze publicatie van Paco Nadal (geen familie van de befaamde tennis-ster die eerder dit jaar Wimbledon op zijn palmares schreef) is het pendant van een gelijksoortig werk dat de auteur twee jaar geleden schreef over de camino francés. Het boek is dan ook goed te vergelijken met het voorgaande: dezelfde indeling, dezelfde lay-out enzovoort.

Het boek is uitgegeven in een ringband, met daarrond een flappenkaft. De afmetingen zijn wat dubbelzinnig: te groot om in je rugzak mee te nemen, wat te klein om op de salontafel op te vallen. Dus ideaal bij de voorbereiding van je reis, maar minder geschikt om onderweg te raadplegen. Wat je wel kan doen natuurlijk is elke dag de blaadjes van die dag eruit scheuren en deze in je jaszak steken om regelmatig te raadplegen en 's avonds weg te gooien. Misschien is dat zelfs de

bedoeling van de ringband?

Meer nog dan de vorige gids over de camino francés, focust deze gids over de kustroute oftewel de camino del Norte op de lichamelijke basisbehoeften van de pelgrim: eten en drinken, en onderdak vinden. Aan de spirituele of culturele bezienswaardigheden onderweg wordt nauwelijks aandacht geschonken. Slechts één voorbeeld ter illustratie: bij de behandeling van Oviedo wordt op geen enkele manier aandacht geschonken aan de preromaanse kerkjes van Santa Maria Naranco of van San Miguel de Lillo. Ook bij de andere grote steden als San Sebastián, Bilbao, Santander, Lugo enzovoort is er amper informatie over kerken of musea. En dat is wel een gemiste kans, want er staan geen adres, telefoonnummer, website, openingsuren of prijzen van de Camara Santa te Oviedo of het Guggenheimmuseum in Bilbao, dit in tegenstelling tot de albergues (de naam die men hier geeft aan de refugios) en andere pensions of hotelletjes, waar adres, telefoonnummer, openingsuren en prijzen, tot de prijs van het dagmenu of een broodje gegeven wordt. Zo zie je maar weer dat de meeste pelgrims niet meer *devotionis causa* naar Compostela trekken, maar wel om goedkoop te kunnen eten en slapen onderweg... Gaan we weer terug naar de tijd van de coquillards, toen beneden armoezaaiers de pelgrimswegen onveilig maakten en in de hospitalen

teerden op de vrijgevigheid van de kerkelijke instellingen?

Anderzijds moet gezegd dat dit wel een erg goede gids is in zijn genre: zeer gedetailleerd, van elk dorpje wordt gezegd of er een winkel of café is, waar je kan overnachten en tegen welke prijs. Ook de vooropgestelde route is goed beschreven. Er zijn nu ook gele en andere pijlen langs de kustroute, dus de kans op verdwalen is er een stuk minder op geworden. De route is verdeeld in 30 of 32 dagetappes, gaande van de Frans-Spaanse grens in Irún, tot in Santiago. Het eerste deel volgt min of meer de Baskische en Cantabrische kust, langs San Sebastián, Bilbao, Santander enzovoort, maar even voor Oviedo is er een splitsing. Wie wil kan via Oviedo de “camino primitivo” volgen, in de voetsporen van de Asturische koningen door het woeste en groene gebergte van Asturië, via Grado, Tineo, Pola de Allande, Grandas de Salime en Lugo om in Melide aan te sluiten op de camino francés. Wie het wat makkelijker wil nemen, kan ook gewoon de kustroute blijven volgen via Gijón en Luarca naar Ribadeo en dan de doorsteek te doen door het Galicische binnenland om in Arzúa aan te sluiten op de traditionele camino. De praktische informatie is, zoals ik reeds zei, van erg goede kwaliteit. Naast informatie over winkels, eethuisjes en slaapgelegenheden, worden ook ziekenhuizen vermeld (onder de wel erg Nederlands klinkende hoofding “spoedeisende hulp”), VVV-kantoren, fietshandelaars en –herstellers, autobus- en treinstations. Alleen de schoenlappers ontbreken nog in het overzicht, maar die kunnen in een volgende editie makkelijk erbij genomen worden.

Van elke dagroute is er niet alleen een overzicht op kaart, maar ook een hoogtepfiel weergegeven, zodat je als wandelaar weet waar je aan toe bent. Ook de eventuele omwegen voor fietsers (mountainbikers!) worden op de kaart goed aangegeven. Alleen jammer dat de Spanjaarden nog steeds niet geleerd hebben om een kaart op schaal te tekenen. Dit was een euvel dat reeds in de eerste gidsen van wijlen Elias Valiña Sampredo als een gemis werd ervaren, maar waar nooit erg veel aan gedaan werd. Dus ook hier is een strook van pakweg 500 meter op de kaart even lang getekend als een weg van 6 kilometer lang!

Op het einde is er ook nog een kort aanhangsel met daarop de weg van Santiago naar Finisterra (alsof dit het uiteindelijke einddoel van de reis is!), maar met de bijgeleverde kaartjes moet je wel even opletten: de meeste kaartjes in het boek zijn immers te lezen van links naar rechts, maar deze kaartjes moet je andersom lezen, van rechts naar links. Het is maar dat je het weet, anders zou je als lezer nog de Atlantische Oceaan insukkelen...

De gids is ook ruimschoots geïllustreerd met foto's, maar door de strikte lay-out, zijn vele foto's eigenlijk te klein afgedrukt, waardoor onduidelijk. Een strengere keuze van de foto's was voor het boekje ook beter geweest, er staan nu zoveel nietszeggende foto's in van pelgrims, herbergen, wegwijs-

Boeknotities

zers... terwijl prachtige monumenten aan de fantasie worden overgelaten. Verder loopt de vertaling af en toe eens mank (is dit gedaan met google vertalen?) en staan er de gebruikelijke taalfouten in, zij het minder dan in de vorige gids. Jammer dat we dit al bijna gewoon gaan vinden...!!! Even een greepje ter illustratie: de Golf van Biskaje wordt op de kaartjes steevast de Cantabrische Zee genoemd (een letterlijke vertaling van Mar Cantábrico), plaatsnamen worden verschillend geschreven, Spaanse termen worden nu eens wel dan weer niet vertaald (zo staat bv. op het kaartje van Bilbao de "plaatsnaam" Ferrocarril, wat gewoon spoorweg betekent, terwijl de naam van twee stations wel vertaald is, elders is sprake van "Onze Lieve Vrouwe van Begoña" i.p.v. begonia ... Ik heb het al zo dikwijls geschreven: is de eindredacteur van de vertaling ook mee op pelgrimstocht geweest en heeft hij/zij vergeten zijn/haar werk te doen? Zo wordt Romaans nog maar eens vertaald als "Romeins" (p. 18), de plaatsnaam "A Fon Sagrata (i.p.v. Fonsagrada) (p. 15), de hedendaagse Franse auteur Jean Pierre Racq wordt opgevoerd als een pelgrim uit Brugge in 1790 (p. 17), de Franse kleermaker Guillermo Manier (i.p.v. Guillaume!) en zo kunnen we nog wel even doorgaan...

Niettemin voorspel ik dat deze gids een groot verkoopsucces zal worden, want iedereen die door het Compostelavirus is besmet zal dit jaar de camino del Norte of een andere weg willen lopen, omdat de camino francés overvol zit. En vermits dit de enige Nederlandstalige gids is, en vermits alleen deze gids zo een gedetailleerde info over eten en slapen, de twee basisbehoeften van de mens, bevat... Ook op dat vlak geloven wij liever de info van Paco Nadal dan de parabel uit het evangelie over de bloemen op het veld!

Martin Kellens

Karin Snoep en Nelleke Bos, Pelgrimeren: onderweg naar Santiago de Compostela: een inspiratieboek. Baarn, Forte, 2010. 125 p.; ill. ISBN: 978-90-5877-865-9. Prijs: 19,95 euro. Verdeling voor België: Lannoo.

Eindelijk... denk je als lezer, als er eens een boek over de spiritualiteit van het pelgrimeren op je werktafel belandt. Er is blijkbaar veel nood aan spiritualiteit, getuige ook het succes van onze eigen werkgroep met dezelfde naam.

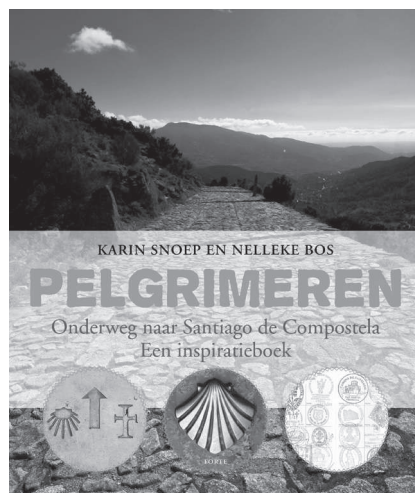
Het boek oogt alvast heel mooi, het is een royale paperback met flappen, 160 bladzijden met veel illustraties en flashy kleuren, met teksten, oneliners, die eruit springen, en allemaal om je aandacht vragen, nee je aandacht opeisen. De vormgeving is ook heel apart en herkenbaar, onder meer door de cirkelvormige detailfoto's, zodat het lijkt alsof je door een verrekijker of een vergrootglas naar de dingen kijkt. Het is geen klassiek "meditatieboek" met bv. foto's en een overweging voor elke dag. Het is eerder een collage van foto's, illustraties, teksten, zinnen... die

je aanspreken, die rechtstreeks op je gevoel werken. Sommige zijn aardige doordenkertjes, waar je wel een ganse dag kan over mediteren, andere heb je vroeger al eens elders gelezen of zo. Qua achtergrond vist men zowel in de vijver van de oosterse spiritualiteit als in de christelijke traditie (niet veel). Maar vooral put men wijsheid uit een aantal boeken van auteurs die de laatste 25 jaar verschenen zijn: Paolo Coelho, Hape Kerkeling, Herman Vuijsje, ... Ook enkele minder bekende Nederlandse pelgrims worden uitvoerig geciteerd: Dick Berlijn, voormalig hoofd van de Nederlandse strijdkrachten, de Turkse zakenman Sedat Cakir, de zangeres Leoni Jansen en de alternatieve therapeute Marlies Van Son.

Sommige van deze auteurs, zoals Vuijsje, Kerkeling en Coelho, hebben we hier ook al uitgebreid besproken, soms lovend, soms minder positief. Hetzelfde kan gezegd worden van dit boek. Qua illustraties zit het wel goed: het zijn vaak herkenbare foto's van monumenten, van landschappen, van schelpen, wegwijzers...

De teksten hebben een wisselend gehalte. Nu, het boek is eerder bedoeld om op je nachtkastje te leggen en voor het slapengaan enkele overwegingen te lezen en dan hopelijk een goede nachtrust te krijgen... Wanneer je alles achter elkaar leest, dan is het gevaar van een indigestie natuurlijk groot.

De vraag is dan ook: kan dit boek andere pelgrims op weg helpen? Dat hangt ervan af, wat voor soort pelgrim je bent. Wie graag alles op voorhand goed

Boeknotities

voorbereidt, zie ik eerder een serieus, stevig boek meenemen om te mediteren. Wie integendeel alles eerder op zich af laat komen, heeft geen boek nodig om te mediteren. Er zijn onderweg voldoende aanknopingspunten, ervaringen van schoonheid, ontmoetingen met medepelgrims ... die je op weg naar het “nadenken over je eigen leven” kunnen zetten. Maar de grote groep ertussenin, die af en toe wel eens een meditatie lust, kan met dit boek wel uit de voeten. Mij lijkt het eerder bedoeld als naslagwerk achteraf, om thuis op de koffietafel te leggen en aan je vrienden en burens te tonen: kijk, ik ben er geweest, en lees maar eens in dit boek hoe fantastisch deze ervaring was! Een ander minpunt is natuurlijk dat de achtergrondinformatie die erin staat, volledig achterhaald en foutief is. Zo wordt de *Gids voor de Pelgrim* nog steeds als een middeleeuwse Michelinreisgids opgevoerd. En de kaart met de pelgrimswegen, die op de schutbladen vooraan en achteraan afgedrukt staat, is natuurlijk een flagrante leugen (zie kaderstukje). Maar dat moeten we waarschijnlijk maar erbij nemen: dat voor wie met spiritualiteit bezig is, het onderscheid tussen waarheid en fantasie ook wegvalt. Of, om een ander gezegde te parafraseren: ieder zijn camino, ieder zijn waarheid?

Enkele minpunten: nogal eens een foutje tegen de Nederlandse taal... Wel het Nederlandse Sint-Jacobsgenootschap is vermeld, maar niet het Vlaamse. Misschien kan dit bij een tweede of volgende druk rechtgezet worden? Bovendien is de geraadpleegde literatuur nogal euh... beperkt te noemen, de selectie is mijns inziens ook eerder arbitrair, willekeurig.

Positief: het is voor het eerst dat er in het Nederlands een praktisch boek over de spiritualiteit van het pelgrimeren verschijnt, dat is op zich al formidabel. Anderzijds lijkt het aangeboden een vreselijk allegaartje van bij elkaar gesprokkelde oneliners en (pseudo)wijsheden zonder veel inhoudelijke samenhang, behalve dat ze door de beide auteurs verzameld zijn...

De stukjes zijn gerangschikt rond een zevental thema's: beslissing, afscheid, onderweg, ontmoetingen, loslaten, verdieping en terugkeer. Opvallend hierbij is dat het thema “beslissing” zo sterk geëxpliciteerd wordt. Blijkbaar is het voor vele pelgrims al een hele stap als ze beslist hebben om naar Santiago te trekken. Of moeten sommigen nog over de lijn getrokken worden, vooraleer ze achter deze beslissing gaan staan. De volgende thema's liggen voor de hand: afscheid nemen, het leven onderweg, de ontmoetingen met medepelgrims en met gastheren en -vrouwen onderweg. Loslaten en verdieping zijn specifieke thema's voor een meer spiritueel gerichte reis. Loslaten is bv een steentje werpen op de Cruz de Ferro. Ook andere wijsheden uit andere godsdiensten of van westerse filosofen komen hier om de hoek kijken. Bij verdieping staat: soms is het niet het licht, maar zijn het de schaduwen die je helpen om de dingen beter te zien. Of volgend Jiddisch gezegde: je valt niet omdat je zwak bent, maar omdat je denkt dat je sterk bent.

Tussendoor staan er ook een aantal statistieken, zoals het aantal pelgrims

Over het ontstaan van historische kaarten.

De kaart die op de schutbladen van dit boek afgedrukt staat, is om meer dan één reden bijzonder interessant. Meestal wordt in dergelijke publicaties tekst en illustratie ingezet om zoveel mogelijk indruk te maken op de lezer, kortom het emotionele en esthetische gehalte wordt hoog aangeschreven. Dat betekent dat een kaart vooral als illustratie wordt gebruikt, niet als "informatiebron". Maar net als informatiebron is deze kaart bijzonder interessant, omdat ze ons een blik toont op de ontstaansgeschiedenis van de fameuze vervalsing van de kaart van de vier pelgrimswegen, zogezegd uit 1648, maar in werkelijkheid gepubliceerd door Daniel Derveaux in 1970. (Noot: zie hiervoor het artikel dat ik schreef over deze kaart: Martin Kellens, De kaart van de pelgrimswegen uit 1648: een magistrale vervalsing? in: *De Pelgrim*, nr. 85, jg. 22, juni 2006, pp 54-61)

De kaart die in dit boek afgedrukt staat, is in feite een eerdere versie van de kaart van de pelgrimswegen uit 1648. Verscheidene elementen die op deze kaart voorkomen, zijn hernoemen op de kaart "zogezegd uit 1648" van Derveaux, maar dan nog meer esthetisch uitgewerkt.

Ik wijs hier even op de illustraties, zoals de pelgrims, de schepen, de tekeningen van de heiligdommen in Parijs, Tours, Vézelay, Le Puy, Arles en Compostela. Of de wapenschilden, de lijsten van heiligdommen op de verscheidene routes... Het zijn allemaal elementen die op de kaart van Derveaux / 1648 terugkomen, maar dan fraaier uitgewerkt. De lijnen met daarop de pelgrimswegen zijn op deze kaart nog met een dikke rode stift getrokken, op de kaart van Derveaux zijn ze meer verfijnd weergegeven. Je kan deze kaart dus beschouwen als een voorloper van de kaart van Derveaux...

En zo krijgen we dankzij de verzameldrift van twee Nederlandse dames toch nog een mooi informatief artikel bij elkaar gesprokkeld...

per jaar, verder uitgesorteerd naar de maand waarin ze vertrokken zijn, naar de plaats van vertrek, de routes die gevolgd worden, het continent en de nationaliteit van de pelgrims (waarbij Hape Kerkeling zorgde voor een verdubbeling van het aantal Duitse pelgrims tussen 2006 en 2007!), de leeftijd van de pelgrims, hoe men reist, de motivatie, de beroepen van de pelgrims (de studenten zijn nog steeds veruit in de meerderheid!)

De toetssteen van elke spiritualiteit is in laatste instantie: wat doe je ermee als je terug thuis bent. En dan is dit boek ook ziek in hetzelfde bedje waarin zoveel zogenaamde spiritualiteitsboeken ziek zijn: ze zijn vooral gericht op het eigen psychisch welbevinden, ze hebben weinig of geen sociale dimensie, ze zijn niet gericht op de medemens.

En dat is een gemiste kans. Want onze voorouders die zich verenigden in broederschappen richtten in hun schoot ook een hospitaal op, niet alleen voor doorgaande pelgrims, maar ook voor zieken, bejaarden, wezen en armen. Het doet mij een beetje denken aan het verhaal van de rijke jongeling in het evangelie, die bij Jezus komt en vraagt wat hij moet doen. Jezus somt op: houd u aan de geboden, volg de wet van Mozes. Dat deed de jongeling allemaal. En Jezus ging verder: als je volmaakt wil zijn, verkoop dan alles wat je bezit en volg mij. Dat is natuurlijk een erg radicale stap en de jongeling droop bedremmeld af. Nu wil ik het niet zo scherp stellen, dat wij allemaal het voorbeeld van Jezus en zijn apostelen moeten volgen (nochtans: ook in deze is Jacobus ons voorgegaan!) maar onze penningmeester fluistert me net in het oor dat een duolegaat ten gunste van ons genootschap (meer info hierover op de website!) ook al goed is! (Jos, dat wordt volgende keer ook een etentje in de “zoals bij hem thuis”!)

Hoopvol is althans dat zowel het Nederlandse als het Vlaamse genootschap zowel een refugio in Spanje uitbaten, alsook betrokken zijn bij de uitbouw van “pelgrimshuizen” in eigen land, en dat er ook ex-pelgrims zijn die een bed en maaltijd ter beschikking stellen van doortrekkende pelgrims. Maar de verhalen van deze mensen komen niet aan bod in dit boek.

Kan dit boek mee in je rugzak als je naar Compostela trekt? Ik zou denken van niet, het is te groot voor een zijzak van een rugzak. Het boek is ook eerder een hebbeding! Maar Snoep en Bos hebben er wel iets op gevonden: ze hebben ook een “*Logboek voor pelgrims*” gepubliceerd bij dezelfde uitgeverij, waarin de pelgrims zelf hun eigen wijsheden kunnen noteren tussen degene die door de auteurs aangereikt worden. Als dat geen service is!

Martin Kellens

SINT-JACOBUS IN LUXEMBURG

Grafkruis, kerkhof Aubange (thans verdwenen)

Net zoals in Vlaanderen Limburg als het kleine broertje beschouwd wordt (behalve uiteraard bij het Genootschap, waar de Limburgers de dienst uitmaken!), zo wordt in Wallonië een beetje meewarig neergekeken op de provincie Luxemburg. Het is geografisch wel de meest uitgestrekte provincie, maar veruit de minst bevolkte, zonder grote

steden of industrie en met vooral een rurale bewoning.

Sint-Jacobus is niet de meest populaire heilige in Luxemburg: er zijn slechts twee kerken en één kapel aan hem gewijd. De meeste afbeeldingen situeren zich bovendien in het noordoosten (Houffalize) en in het zuidoosten (de Gaume, rond de steden Aarlen en Virton). Anderzijds heeft men het mij deze keer bijzonder gemakkelijk gemaakt: er is immers een website, gewijd aan Jacobus in Luxemburg: <http://www.saintjacqueslux.be>. Net zoals de voorgaande keren geef ik hieronder een overzicht van alle jacobalia in de provincie, alfabetisch per gemeente. Op- en aanmerkingen mag men mij steeds toesturen, in volgend nummer verschijnt immers ook de langverwachte lijst met “errata et addenda”.

Arlon (Aarlen)

- Kerk Saint-Donat (oud klooster van de kapucijnen) bas-reliëf van Jacobus' buste in profiel in een medaillon in het koor-gestoelte, gekleed in een schoudermantel met schelpen bezet en aan weerszijden een pelgrimsstaf met kalebas. Hout, eind 17de eeuw.
- Viville, kapel Notre-Dame de la Paix, beeld van Jacobus als pelgrim, gepolychromeerd hout, 18de eeuw, 79 cm hoog. Dit beeld werd gestolen in de jaren 1990.

Aubange

- Kerkhof, grafkruis met een afbeelding van Jacobus als pelgrim, “gres”, eind 17de eeuw. Dit kruis is verdwenen vóór 1986.
- Halanzy, kerk Saint-Remy, lambrisering

Jacobus in België

van het koor met een schildering van Jacobus als pelgrim op een paneel (102 x 58 cm), schildering op eikenhout, 18de eeuw.

Bastogne (Bastenaken)

- Musée en Piconrue, banier met een afbeelding van een pelgrimshoed en twee gekruiste pelgrimsstaven met een kalebas. Geborduurd in goud op een groene achtergrond, 107 x 75 cm, textiel, herkomst onbekend.

Bouillon

- Musée Ducal, beeld van Jacobus (of van een pelgrim?) voorgesteld als een knielende figuur, de handen samengevouwen, met een breedgerande hoed op zijn rug bengelend. Hout, gepolychromeerd, 18de eeuw.

Florenville

- Martué, kapel Saint-Roch, portaal in gele kalksteen, gedateerd 1726. In het fronton staat een ruiterbeeldje in bas-reliëf van een ridder te paard met een vaandel, waarop een schelp is afgebeeld in de hand. Is dit een voorstelling van Santiago Matamoros? Wellicht is de steen hergebruikt van een vroeger gebouw. De vraag is of de schelp oorspronkelijk op het vaandel stond, dan wel later erop is aangebracht.

Gouvy

- Kerk Saint-Aubin, koorgestoelte met een afbeelding van de buste van Jacobus in bas-reliëf, omringd door vegetale motieven. Eik, tweede helft 18de eeuw.

Houffalize

Cetturu (deelgemeente Tavigny)

- Hier is bij opgravingen een stenen mal gevonden voor het gieten van pelgrimsinsignes. De steen meet 10 x 6 x 2 cm en zou dateren uit de 16de eeuw. Op de achterkant van de steen staat volgende inscriptie: *Redemptor orbis stillam sacri*

Beeld van Jacobus als pelgrim, eik, gepolychromeerd, Fontenaille

dimmitte. Volgens onze hoofdredacteur, die in zijn jeugd ook nog geschoold is als klassiek filoloog, betekent dit: *Verlosser van de wereld, schenk een druppel weg van uw heilig bloed*. In de steen is de vorm van het pelgrimsinsigne uitgehold. Het insigne, gegoten met behulp van deze mal, is 6 cm hoog en stelt Jacobus als pelgrim voor, met een pelgrimsstaf en een paternoster, met aan zijn voeten een schelp.

Fontenaille (deelgemeente Mont), kapel Saint-Jacques

- beeld van Jacobus als pelgrim, eik, gepolychromeerd, 1520, 48 cm hoog.

- beeld van Jacobus als pelgrim in barokke extase, hout, gepolychromeerd, 1700-1750, 102 cm hoog.

Manhay

- Vaux-Chavanne, kerk Saint-Philippe et Saint-Jacques (le Mineur), barok beeld van Jacobus als pelgrim, hout, gepolychromeerd, 18de eeuw, ca 124 cm hoog.

Marche-en-Famenne

- Hargimont, kerk Saint-Gobert, cilindermonstrans met op één van de zes lobben aan de voet een afbeelding van Jacobus als pelgrim. Zilver (?), 1608.

Messancy

Dekanale kerk Saint-Jacques.

- stenen beeld van Jacobus op de voorkant van de klokkentoren, 1857, 250 cm hoog.
- Glasraam in het rechtertransept van de kerk met een moderne afbeelding van Jacobus als pelgrim, glas-in-lood, 1964.
- beeld op het hoofdaltaar van Jacobus als apostel met een zwaard. Eik, gepolychromeerd, 1910, 145 cm hoog.
- beeld op het rechterzijaltaar van Jacobus met een kaal hoofd (!) en een pelgrimsstaf; gepolychromeerd plaaster, begin 20ste eeuw.
- kerkklok Saint-Jacques, met een afbeelding van Jacobus, brons 100 cm diameter, 1895.
- Calvarie bij de zaal Concordia, met een afbeelding van Christus aan het kruis tussen de pelgrimsheiligen Christoffel en Jacobus als pelgrim; Lotharingse gres, eind 18de eeuw.
- Lokaal van de VVV, banier van de Union Ouvrière, een maatschappij voor onderlinge hulpverlening, opgericht in 1898. Vaandel met centraal een afbeelding van Jacobus als pelgrim, geborduurd fluweel, begin 20ste eeuw.
- Bébange, kerk Saint-Hubert, gotisch retabel met een afbeelding van Christus en

zijn apostelen. Jacobus en Johannes staan samen in één nis. 16de eeuw, steen.

Musson

- Baranzy, kerk Sainte-Famille, hoofdaltaar met een onderstuk met Christus en zijn apostelen, afkomstig van de kapel van het bisdom te Namen: eik, 1859.

Nassogne

- Bande, kerk Saint-Jacques, houten beeld van Jacobus als bisschop (!?), gepolychromeerd hout, 19de eeuw, 124 cm hoog.

Tintigny

- Kerk Notre-Dame Assomption, beeld van Jacobus als pelgrim, met staf, boek en hoed met schelp; gepolychromeerd hout, ca 1773, 84 cm hoog.

Virton

- Ruette, kerk Saint-Genèse, beeld van Jacobus, gepolychromeerd hout, ca 55 cm hoog. Jacobus is afgebeeld in een witte albe met een roodblauwe mantel en een schoudermantel met schelpen. In zijn rechterhand houdt hij een boek, in zijn linkerhand een bijl (!??)

Martin Kellens

Jacobus in België

SANTIAGO - DE APOSTEL EN ZIJN MIRAKELLEN (5)

Mirakelen uit de Appendix van de *Codex Calixtinus*

EEN WONDER VAN DE HEILIGE JACOBUS MEEGEDEELD DOOR ALBERICH, ABT VAN VÉZELAY,
BISSCHOP VAN OSTIA EN LEGAAT TE ROME

Bruno van Vézelay. Paneel. Catalaans meester, begin 14de eeuw. Solsona, Museo Diocesano (afkomstig uit de kerk van San Jaume de Frontanyá).

In het jaar des Heren 1139, toen Lodewijk koning van Frankrijk was en paus Innocentius de Kerk bestuurde, keerde een man, Bruno genaamd, terug van zijn tocht naar de heilige Jacobus. Hij was afkomstig uit Vézelay, het oord van Maria Magdalena. Zijn geldmiddelen waren op en hij begon gebrek te lijden. Hij had geen cent meer om een stuk brood te kopen. Een zekere dag, als hij in de late namiddag omstreeks het negende uur nog niets gegeten had en zich schaamde om te bedelen, riep hij in grote nood en uit het diepste van zijn hart de hulp in van de zalige Jacobus. Dan legde hij zich eenzaam onder een boom te slapen. Nadat hij een poos geslapen had droomde hij dat de zalige apostel hem spijzigde. Toen hij wakker werd vond hij bij zijn hoofd een onder de as gebakken brood. Van dit brood leefde hij veertien dagen lang, tot hij terug thuis was. Iedere dag at hij tweemaal zijn nooddruft en vond de volgende dag hetzelfde brood onaangebroken terug in zijn tas. Welk een wonderbare geschiedenis van de profeet Elias

heeft zich hier herhaald. Dit is door de Heer geschied en het is wonderbaar in onze ogen. De Koning der koningen zij daarvoor eer en roem van eeuwigheid tot eeuwigheid. Amen.

COMMENTAAR

Dit verhaal, zowel door Vincent de Beauvais als door Jacobus van Voragine beschreven, werd toegevoegd aan de reeds voltooide *Codex Calixtinus*. Alle in de tekst genoemde personages zijn te identificeren. De koning van Frankrijk is Lodewijk VII (1137-1180), de paus is Innocentius II (1130-1143), Alberich of Auberi is de toenmalige abt van Vézelay († 1148). Deze belangrijke figuur werd bisschop van Ostia en later kardinaal. Innocentius II

Bruno van Vézelay. Buriijngavure. Jan Ziarnko, Parijs, 1615. Brussel, Koninklijke Bibliotheek, Prentenkabinet, inv. S.I 23087.

stuurde hem als pauselijk legaat naar Engeland om de vrede te bewerkstelligen tussen David I (1112-1153), koning van Schotland en Etienne van Blois (1113-1154), koning van Engeland. Onder het abbataat van Auberi werd het hoofdportaal van de H.Magdalenabasiliek te Vézelay voltooid.

Het mirakel is op het laatste moment, op een afzonderlijk nieuw blad aan de *Codex Calixtinus* toegevoegd. Dit gebeurde vermoedelijk in Vézelay waar Auberi toen abt was.¹ Uit die plaats vertrok Aimeri Picaud, de voornaamste auteur van de codex, in 1139 naar Santiago de Compostela in gezelschap van Gerberga van Vlaanderen. In 1140 aangekomen in de stad van de apostel, overhandigde Aimeri het kostbare manuscript aan de kanunniken van de kathedraal.²

Voorafgaand aan het mirakel van Bruno is in de appendix een brief van Innocentius II opgenomen. De paus beklemtoont daarin de kostbaarheid van het handschrift en spreekt de banvloek uit over degenen die het zouden wagen de dragers van de codex op om het even welke manier lastig te vallen. De brief -al dan niet echt of vals -is bedoeld als een vrijgeleide en is ondertekend door acht kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders, met als laatste in de rij Auberi. André Moisan is zelfs van mening dat dit mirakel in de codex opgenomen is om Auberi van Vézelay een genoeg te doen.

1 André MOISAN, *Le livre de saint Jacques ou Codex Calixtinus de Compostelle*, Genève, 1992, p. 72-73, p. 81, noten (83 en 84), p. 135.

2 IDEM, p. 68.

De profeet Elias. Paneel van het drieliuk met het Laatste Avondmaal. Dirk Bouts, 1464-1467/68. Leuven, Sint-Pieterskerk.

In een kopie van de *Codex Calixtinus*, door Arnaud de Mont, een monnik van de abdij van Ripoll in 1173 voltooid, is het mirakel van Bruno volledig geïntegreerd in de reeks wonderen van Boek II.³

Aan het slot van het mirakelverhaal verwijst de auteur naar de profeet Elias. In het tweede boek der Koningen (2, Koningen, 19, 4-9) staat te lezen dat de profeet, uit vrees voor zijn leven, op de vlucht was in de woestijn. “Hier zette hij zich onder een bremstruik neer en bad om de dood.” Dan legde hij zich neer en sliep in. Tot tweemaal toe wekte hem een engel, gaf hem brood en water en zegde: “Sta op en eet, want anders is de reis te lang.” Elias stond op, at en dronk en “door de kracht van deze spijs liep hij veertig dagen en veertig nachten” tot hij de bestemming bereikte waar Jahweh tot hem wilde spreken. Al waren de beweegredenen om de moed op te geven geheel verschillend bij Elias en bij Bruno, de overeenkomst tussen beide verhalen ligt in “de kracht van de spijs”. Bruno leefde veertien dagen van dat ene brood. Elias kon er veertig dagen en veertig nachten van leven. De middeleeuwse theologen hebben in dit broodwonder van de profeet een voorafbeelding gezien van de eucharistie en het als dusdanig te boek gesteld. De vijftiende-eeuwse Leuvense stadsschilder Dirk Bouts heeft er in zijn beroemde triptiek met het “Laatste Avondmaal” vorm aan gegeven.⁴ Bij Bruno van Vézelay is het niet een engel maar Sint-Jakob zelf die hem het brood en de drank brengt. Dit mirakel is slechts zelden een bron van inspiratie geweest voor de beeldende kunstenaars.

VAN DE TOT LEVEN GEWEKTE KNAAP

Een mirakel van de heilige Jacobus uit het jaar 1164

Op wonderbare wijze leeft God in zijn heiligen en de Almachtige is de enige die wonderen kan verrichten. Toch kan door de kracht van God een deel van de heiligen veel wonderen doen en tekenen tonen. Zo komt het dat Jacobus, vol heilige wonderkracht, als vrome drager van de goddelijke banier, over de hele aarde schittert. Hij staat als een zuil van het vaderland, als deugd en beschutting van het rijk. Ons heil is verzekerd daar het door zijn vroomheid tot vervulling zal komen.

Lang geleden weerklonk in grote gebieden overal de roem, vanaf de muren van Clermont-Ferrand, van de edele stad Le Puy en van de stad van de heilige Florus. Uit deze streek trok een pelgrim naar het graf van de heilige Jacobus en van hem stamt het bericht hoe zijn zoon weer tot leven werd gewekt.

3 Humbert JACOMET, “Une géographie des miracles de Saint Jacques propre à l’art méditerranéen (XIIIe-XVe siècles)? À propos des *exemples* IV, V et XIV du *Codex Calixtinus*”, in *Atti del Convegno Internazionale di Studi Santiago e l’Italia*, Perugia, 2005, p. 337.

4 Maurits SMEYERS, “Het Levende Brood. Dirk Bouts en het Laatste Avondmaal”, in Anna BERGMANS (red.), *Leuven in de late Middeleeuwen. Dirk Bouts. Het Laatste Avondmaal*, Tielt, 1998, p. 163-167.

Zicht op Saint-Flour

Het kind was drie jaar oud wanneer zijn geest tussen zonsondergang en het aanbreken van de dag zijn sterfelijk lichaam verliet. Het wenen van de ouders kende geen ophouden en ze lieten niet na hun gebeden tot de heilige Jacobus te richten. De volgende dag reeds werd het lichaam op de begrafenis voorbereid en hevig, in onvermoeibare klachten beweend, wanneer plots de steeds gelukbrengende en overrijke genade van de heilige Jacobus de knaap tot nieuw leven opwekte.

Wie is in staat de lofprijzing uit te spreken en de prijs te noemen, wie de gaven door ontelbare pelgrims geschonken?

De vader berichtte nauwkeurig wat met zijn kind geschied was en bracht als getuigenis diens lijkwade mee. Dit wonder is door de Heer geschied. Hem komt eer onder de heiligen en eeuwige roem toe. Amen.

COMMENTAAR

Dit mirakel, in dichtvorm opgesteld, werd in Santiago de Compostela, aan de *Codex Calixtinus* toegevoegd.

In de gids voor de pelgrim worden Clermont-Ferrand en “de stad van de heilige Florus”, dit is Saint-Flour, niet genoemd. Le Puy daarentegen wel, als vertrekpunt van de *via Podensis*. De oorspronkelijke naam van het huidige Le Puy is Anis. Dit was een kleine stad, tevens zetel van een bisdom, gelegen op een kruispunt van wegen. De naam Anis verdween ten gunste van het heiligdom van de heilige Maagd. Voor de pelgrims was de naam van het heiligdom belangrijker dan de naam van de stad die al spoedig Sainte Marie d’Anis werd genoemd. Daar de kerk op een heuvel, een podium of *Puy* is gebouwd is de naam Notre-Dame du Puy meer populair geworden. Samen

Reliekschrijf van Saint-Flour. 19de eeuw. Saint-Flour, kathedraal.

met Chartres is dit de oudste Mariabedevoortplaats in Frankrijk. Behalve als bedevaartsoord is Le Puy bekend door zijn bisschop Gotscalc of Godescalc (+961?) die in 950-951 naar Santiago pelgrimeerde. Hij was wellicht de eerste “buitenlander” die het graf van Santiago bezocht.⁵ De stad Saint-Flour is genoemd naar de heilige Florus (+389). Volgens de legende was hij een van de 72 discipelen die Christus uitstuurde (Lucas, 10, 1-12). Een veertiende-eeuwse legende wil hem zelfs tot leerling van Petrus maken, gezonden om het evangelie in Zuid-Frankrijk te verkondigen.⁶ Saint-Flour bezat in 1016 een kerk waar men de relieken van de heilige bewaarde alsook een priorij van Cluny. De stad werd in 1317 tot bisdom verheven. Het mirakel, aan de *Codex Calixtinus* op een ingeplakt blad vóór 1173 toegevoegd, werd verteld door de vader van het kind.⁷ Inhoudelijk vertoont het een gelijkenis met het derde mirakel uit Boek II dat zich afspeelde in de bergen van Oca.

-
- 5 Humbert JACOMET, “Gotescalc, évêque de Sainte-Marie d’Anis, pèlerin de Saint-Jacques, (950-951)”, in *Compostelle. Cahiers d’Études de Recherche et d’Histoire Compostellanes*, nr. 12, 2009, p. 9-44.
- 6 L. SCHUTZ, “Florus von Lodève”, in Wolfgang BRAUNFELS (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*. dl. 6, Rome-Wenen, kolom 255-256.
- 7 Klaus HERBERS (ed.), *Libellus Sancti Jacobi. Auszüge aus dem Jakobsbuch des 12. Jahrhunderts*, (Jakobus-Studien 8), Tübingen, 1997, p. 110, noot (56); André MOISAN, zie noot (1), p. 140-141.

EEN IN HET LAND VAN POITOU BEKEND WONDER VAN DE HEILIGE JACOBUS OVER HET MISVORMDE GEZICHT VAN DE ZOON VAN DE VICE-GRAAF

Zoals Gods gerechtigheid veel smart en verdiende straf brengt, zo komt ook alle heil van de goedheid van God. Gelukkig hij die tijdens zijn leven waardig bevonden is het heil te ontvangen want de rechtvaardigheid van God is vol gerechtigheid.

Een pelgrim die naar het graf van Jacobus kwam vertelde volgende gebeurtenis waarvan zijn gezellen ook getuigenis aflegden. Velen kennen het versterkte oord Arau dat twaalf mijlen van Poitiers ligt. Wanneer een Jacobuspelgrim met vier anderen de plaats naderde hielden zij er halt. Machtig en zwaar bewapend versperde de zoon van de vice-graaf hen de weg. Hij had zijn oog laten vallen op een van de vrouwen uit het gezelschap. De vrouw echter sprong in het water van een rivier want zij wilde liever sterven dan dat ze overspel pleegde. Daarop overtuigde de edelman haar van zijn goede bedoelingen, gaf haar bedrieglijke kussen en verzekerde haar dat hij haar niet zou aanraken. Ze moest zich vooral niet laten verdrinken. Maar, hoe lichtgelovig was die vrouw! In tegenwoordigheid van haar echtgenoot en zijn gezellen werd zij verkracht. Doch de straf volgde onmiddellijk op de misdaad. Er gebeurde iets verbazingwekkends, iets dat iedereen hoort te vrezen. De schandelijke daad werd door smadelijke tekenen zichtbaar. De mond van de schuldige sperde zich open en werd misvormd en zijn tong bleef eruit hangen. Nog slechts zes dagen had hij te leven.

Dit was waarachtig een voorbeeld van goddelijke gerechtigheid ten gunste van de pelgrim, een afschuwelijk voorbeeld voor misdadigers in de hele wereld. Het gebeurde aan de ellendeling die nergens voor deugde. Waar het kwade overwonnen wordt zegeviert het goede. Dit is door de Heer geschied en het is wonderbaar in onze ogen. God, wij loven U. Dat wordt door de beide wonderen bezongen.

COMMENTAAR

Evenals het voorgaande mirakel is ook dit in versvorm opgesteld en vóór 1173 te Santiago de Compostela aan de *Codex Calixtinus* toegevoegd. De pelgrim die getuige was van de criminele feiten heeft het zelf aan de auteur van het verhaal meegedeeld.⁸ In wezen gaat het hier ook om een strafwonder dat de niet nader geïdentificeerde misdadiger trof.

De plaatsnaam Arau is Châtellerault. In 1025 is sprake van *Castrum Araldi* en in 1080 is de naam van het versterkte oord *Chatelarault* geworden.⁹ Het water waarin de vrouw dreigde te springen is de rivier de Vienne.

Mireille Madou

⁸ IDEM, p. 140-141.

⁹ Abelardo MORALEJO, Casimiro TORRES en Julio FEO, *Liber Sancti Jacobi. Codex Calixtinus. Traducción*, Santiago de Compostela, 2004, p. 635, noot (1004).

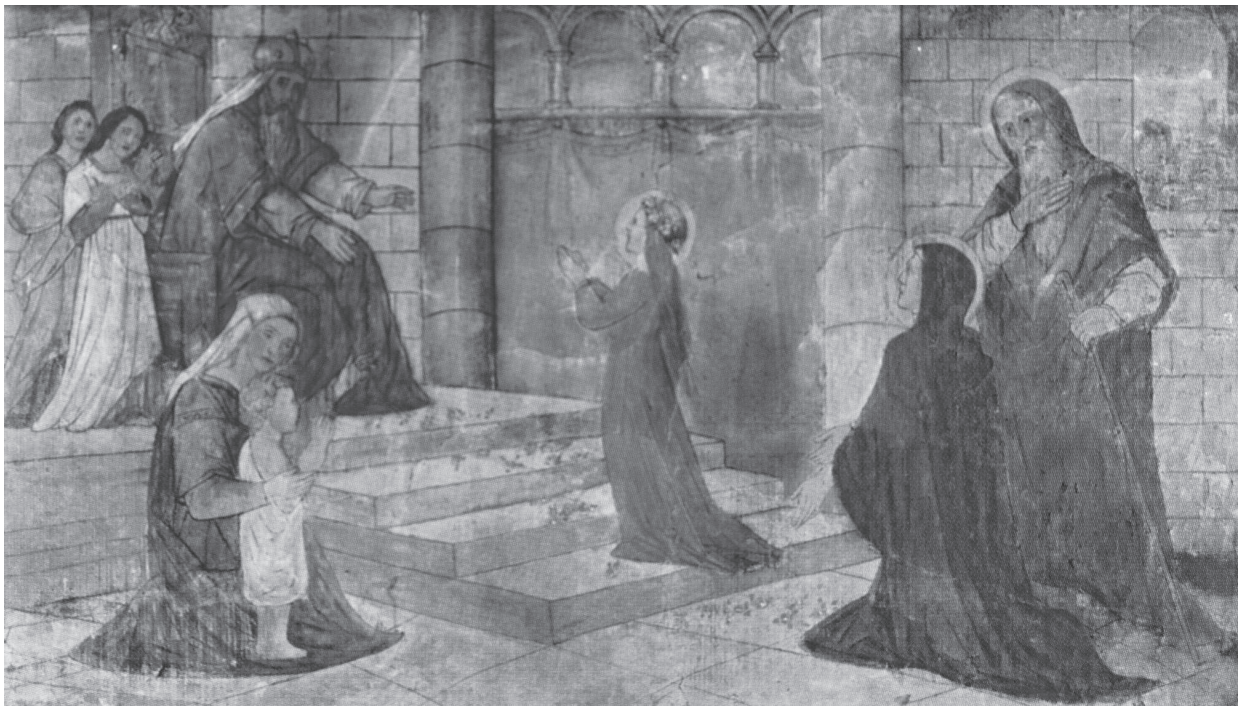
KAMP-BORNHOFEN

VAN BURGINTHOVEN TOT KAMP-BORNHOFEN

Een van de oudste Duitse pelgrimsoorden, 26 km ten zuiden van Koblenz, is Kamp-Bornhofen, gelegen in de deelstaat Rijnland-Palts en het is tevens werelderfgoed. Kamp-Bornhofen behoort tot de gemeente Braubach, telt geen 2 000 inwoners maar ontvangt wel jaarlijks 200 000 pelgrims waarvan er heel veel per boot reizen. Zoals de naam van de deelstaat laat vermoeden, is Kamp-Bornhofen aan de Rijnoever gelegen. Aan die fascinerende, romantische Rijn waar liederen, sprookjes en legenden ontstonden. Wie herinnert zich niet de tekst van de Loreley van Heinrich Heine of de legende van Siegfried en de draak? Richard Wagner vond aan de Rijn inspiratie voor zijn werk, *Der Ring der Nibelungen*. Ook Goethe was vol lof over zijn verblijf aan de Rijn omdat hij er zich elke dag beter voelde. En dan Bonn, de gewezen Duitse Bundeshauptstadt, de stad waaraan de naam Beethoven is verbonden, zonder Keulen de grootste stad aan de Rijn te vergeten, waar ooit Konrad Adenauer burgemeester was. Langs die romantische stroom ontstond ook een merkwaardig pelgrimsoord nl. Kamp-Bornhofen. Boven Kamp-Bornhofen tronen de burchten Sterrenberg en Liebenstein waar het verhaal van de onvrijwillige broedermoord van de zonen van de burggraaf van Sterrenberg en Liebenstein zijn oorsprong vindt. Heinrich Heine schreef hierover zijn werk '*Zwei Brüder*'. Een hoge muur scheidt nog steeds de beide burchten en die twee burchten heten trouwens de vijandige broers, *Die feindlichen Brüder*. In die Duitse gemeente Kamp-Bornhofen in het Bundesland Rheinland-Pfalz ligt het Marienwallfahrtsklooster, een franciscanenklooster waarin op het einde van de vorige eeuw, Poolse capucijnen uit Krakau hun intrek hebben genomen.

De eerste vermelding van het dorp Burginthoven, Bornhofen, dateert van 12 juni 1110. Het dorp zou ontstaan zijn aan de voet van de reeds genoemde burcht Sterrenberg. Een zekere Remboldus was er van 1224 tot 1237 priester, wat laat vermoeden dat er een kapel of kerkje heeft gestaan. Want een priester en geen kerk dat is ondenkbaar. Bovendien wordt in 1224 Burginthoven voor het eerst als pelgrimsoord vernoemd. In 1295 wordt er trouwens een '*ecclesia in Burenhoven*' vermeld. Op 13 november 1389 kende Bonifacius IX aan de vereerders van Onze-Lieve-Vrouw aldaar een aflat toe. Uit het resultaat van opgravingen in 1926 werd duidelijk dat op de plaats van de huidige kerk een basilica stond en dat is de bevestiging van een document

Pelgrimsoorden

Motief uit de *Marialegende* (Bornhofen, Marienwallfahrtskloster, koor)

uit 1393 waarin staat te lezen dat de kerk aan ‘*unser Lyebib frauwen zu Burnhobin*’ gewijd was. Zoals bij de meeste middeleeuwse bedevaartskerken is bij deze, in laatgotische stijl opgetrokken kerk, het koor eveneens naar het oosten gericht. Aan de toren was een opschrift aangebracht waarin 1435 als jaar waarin de kerk werd geconsacreerd, stond aangeduid. Maar in 1949 verwoestte een brand een gedeelte van deze laatgotische kerk en het Latijnse opschrift met vermelding van 1435 ging verloren. In de kerk, links naast de genadekapel, zijn krukken opgehangen. Deze krukken werden er als dank voor genezing nagelaten. Ook hangen er de ijzeren kettingen waarmee Johann Brömser tijdens zijn gevangenschap door de Sarazenen werd geboeid. De naam Johann Brömser is verbonden aan de bouw van de huidige kerk. Hij trok op kruistocht maar werd gevangen gezet. Na zijn dood voltooide zijn zoon, die eveneens Johann Brömser heette, de bouw van de kerk. In de periode 1688-1691 werd aan de kerk een kapel gebouwd. De piëta is een houtsculptuur en dateert uit de tweede helft van de 15de eeuw en is in het Rijnland vervaardigd. De houding van Maria met de dode Christus op haar schoot straalt waardigheid uit.

FRANCISCANENKLOOSTER EN BOOTPELGRIMS

Op initiatief van aartsbisschop Johann Hugo van Orsbeck werd het in de jaren 1680-1684 door Leonard von Feldkirch gebouwd. Door het groot aantal pelgrims werd het voor één priester te moeilijk om de diensten in het pelgrimsoord te verzorgen. Daarom vestigden de capucijnen uit Wellmich zich in 1679 in Bornhofen en een jaar later begon de bouw van een nieuw klooster. De keurvorst zelf legde er op 16 april 1680 de eerste steen van. Na vier jaar bouwen konden de eerste paters er hun intrek nemen. Het

terrein rond de pelgrimskerk behoorde toen tot het kerkelijk grondbezit van Kamp, maar Kamp kwam toen bij Bornhofen, vandaar de vermelding Kamp-Bornhofen. De pelgrims stroomden en stromen nog jaarlijks vanaf 25 maart toe. Oorspronkelijk kwamen de pelgrims blootsvoets en ze droegen boetekleding, zowel bij goed als bij slecht weer. Op 25 maart is het immers het feest van Maria Boodschap, feest van de dag waarop de engel Gabriël aan Maria meldde dat ze moeder van Jezus zou worden. Vanaf 29 september (naamfeest van Sint-Michiel, een andere aartsengel) verminderde het aantal pelgrims en dat is nog steeds zo. Sporen van de oudste bedevaart dateren uit 1585 en dat is nl. de vermelding van een bedevaart uit Boppard (1585). Omdat het pelgrimsoord aan de Rijn is gelegen, kwamen de pelgrims per boot en daarna reisden nog velen per boot naar het pelgrimsoord. Het aantal steeg voortdurend en aan het einde van de 17de eeuw telde Bornhofen jaarlijks 34 processies en een eeuw later 62 jaarlijkse processies. In de 20ste eeuw waren het er jaarlijks meer dan 400.

Maar het pelgrimsoord kende ook minder goede dagen en wel in het begin van de 19de eeuw. In de *Reichsdeputationshauptschluss* van 25 februari 1803 werd besloten de goederen die aan de cultus verbonden waren, te seculariseren. De paters verlieten in 1813 het klooster en ook de bedevaartskerk werd verkocht. Maar 6 mei 1821 betekende een keerpunt. Er waren opnieuw diensten in de bedevaartskerk en ook de pelgrims kwamen terug. Uiteraard waren de twee wereldoorlogen erg nadelig voor Bornhofen maar ook dat ging voorbij. En het klooster waaraan gedurende vier jaar gebouwd was ging in 1949 in de vlammen op, maar na drie jaar bouwen was het nieuwe klaar.

BRAVO DEN WACKEREN BELGIERN

Zo begon op 20 juni 1912 een verslag in de Bopparder Zeitung over de 143 bedevaarders uit Brussel, *aus dem katholischen Belgien* (sic) in Kamp-Bornhofen. Die schare pelgrims moet in het pelgrimsoord een overweldigende indruk gemaakt hebben want de journalist schrijft verder dat zo iets *seit Jahrhunderten* niet was gezien! Onze landgenoten trokken biddend in het Frans en in het Nederlands naar de bedevaartskerk. Het ontvangstcomité van Kamp-Bornhofen had voor een passende

Kamp-Bornhofen, Mirakelbeeld (2e helft 15e eeuw)

Pelgrimsoorden

ontvangst gezorgd. Niet alleen was pater gardiaan (zo heet de overste van een franciscanenklooster) de groep in Keulen gaan afhalen maar overal in Bornhofen wapperden vlaggen, de klokken luiden feestelijk, kanonschoten werden gelost (*Kanonendonner*) en toen de pelgrims de kerk betraden, begeleidde het orgel het magnificat dat de pelgrims spontaan begonnen te zingen. Hij besluit dan ook zijn verslag met de hoop dat *die Belgier* elk jaar zullen terugkomen. En ze kwamen een jaar later terug met een speciaal voor het pelgrimsoord zelf gemaakte zijden processievlag en het jaar nadien, in juni 1914 ook. De geplande bedevaart voor augustus van dat jaar kon niet doorgaan. De eerste wereldoorlog was immers die maand uitgebroken.

TOT SLOT...

Ook voor Kamp-Bornhofen geldt wat voor andere pelgrimsoorden geldt. De bedevaartskerk wordt meer dan ooit bezocht, vooral in de vermelde periode. Pelgrims worden zeker door de prachtige ligging aangetrokken maar geven er vooral blijk van diepe godsvrucht en grote verering van de piëta.

Mia Voordeckers

Literatuur

- *Wallfahrtskirche und Franziskanerkloster Bornhofen*, neu bearbeitete Auflage 2005, Schnell & Steiner, Regensburg
- *Bopparder Zeitung*, 20 juni 1912

HOSPITALEROS GAAN OP STAP

Vlaamse hospitaleros op reis naar Los Arcos

Zondag 3 oktober. Ergens op een parking in Gentbrugge. Het is 7u 's morgens. Het mobieltje van Marie-Josée rinkelt onophoudelijk: de taxi van twee Brugse hospitaleros heeft zich verslapen! Wat nu? In de wirwar van de volgende minuutjes wordt een nieuwe afspraak gemaakt in het Kortrijkse. En wie zorgt ervoor dat alle hospitaleros daar voltallig en op tijd kunnen vertrekken, zelfs als blijkt dat in die Guldensporenstede ook slaapproblemen bestaan? Juist! Goed geraden! Santiago! Gezapgig tuffen we dan, onder de kundige leiding van chauffeur Eddy, de Franse snelwegen tegemoet en ergens in de kwijnende namiddag bereiken we onze eerste "gîte d'étape": Saintes, hoofdstad van de Saintonge. Na ons wat opgekalefaterd te hebben bezochten we de Abbaye aux Dames, een abdij gesticht in de elfde eeuw door de heer van Saintonge. Dat het een rijk vrouwenklooster was geweest, geleid door abdisen uit de beste Franse families, was er nu nog aan te zien. Hoewel het na de revolutie als kazerne werd gebruikt en slechts in 1942 zijn religieuze bestemming terugkreeg. De kerk, met haar prachtig beeldhouwd hoofdportaal, is een mooi voorbeeld van romaanse kunst in de Saintonge.

Mijmerend door de smalle straatjes en langs de Charente ontdekten we er nog de Arc de Germanicus, een triomfboog opgericht in het jaar 19 na Chr. ter ere van keizer Tiberius. Een kort bezoek aan een uiterst interessante stad. Maar we moesten verder. Zelfs met de rollator van Mia! Want na een verkwikkend avondmaal genoten we er van een heerlijke nachtrust. 's Anderendaags vroeg eruit want die dag was het eindpunt van onze reis gepland. Los Arcos!

In de bus werden schietgebedjes gepreveld opdat aan de andere zijde van de Pyreneeën de temperaturen er wat lieflijker zouden uitzien. En zie, zelfs daaraan hadden onze vrienden uit Los Arcos gedacht. Via hun relaties hierboven straalde er een warme, innige Spaanse zon toen ze ons aan het hotel in hun dorp in de armen vielen. Gerardo, Maite, Javier, Paca en zovele anderen. Ze waren er allemaal. Van vriendschap en dankbaarheid gesproken! Marie-Josée en Jan hadden een voettochtje naar Sansol voorzien waaraan verschillende leden van de plaatselijke junta deelnamen. En waar de nog niet geplukte druiven de sliert wandelaars steeds langer maakte. De minder

Gerardo Zuñiga

mobielen vonden een onderkomen ten huize van Gerardo en Rosa. Om zou was er een plechtige eucharistieviering in de kerk van Santa Maria de Los Arcos ter herdenking van de overleden hospitaleros. Het plaatselijk kerkkoor verzorgde zo sereen de plechtigheid dat alle hospitaleros hen op het einde met een daverend applaus bedachten. En 's avonds vond iedereen zich terug in de geborgenheid van hostal Ezequiel.

Dinsdag 5 oktober werden we in de bus vergezeld door erelid Carlos, Maite, Javier en nog enkele leden van de junta. Eerste doel was de Sint-Salvatorabdij in Leyre. De eerste berichten over het klooster dateren uit het jaar 848. In de 10de en 11de eeuw is dit klooster de zetel en het hof van het koninkrijk van de Pyreneeën en tevens het pantheon van de koningen van Navarra. Na restauratiewerken komt in 1954 een groep benedictijner monniken uit Santo Domingo de Silos zich in het klooster vestigen. We bezochten de crypte en de tunnel van Sint-Virilo, abt van de abdij in de 12de eeuw. Ook de prachtige romaanse kerk met als ingang de "porta speciosa", gemaakt in het atelier van meester Esteban die ook de Platerias-voorgevel in Santiago de Compostela vervaardigde. De ganse kerk ademt de soberheid van het oudste gebouw van de romaanse kunst in Navarra. Dit wordt nog benadrukt door het beeld van de gekruisigde Christus uit de 16de eeuw in het middenschip.

Bij het buitenkomen, kunnen we onze ogen haast niet geloven. Onze vrienden uit LA hadden een ware "almuerzo" uitgesteld. Broden, worst, chorizo, hesp, kaas en wat nog meer. Alles begeleid door flessen streekwijn. En of dat smaakte. "Déjeuner sur l'herbe" had er niets aan!

Maar lekker of niet, de tocht moest verder. Naar Javier, waar wij het kasteel bezochten waar Fransiscus Xaverius, patroonsheilige van Navarra, in 1506 werd geboren en die zich na zijn contact in Parijs met Ignacio de Loyola, stichter van de jezuïeten, vooral inzette voor de geloofsverkondiging in India en het Verre Oosten. En geloof het of niet, maar een paar uurtjes later worden wij met zijn allen uitgenodigd in het hotel Yamaguchi in Sangüesa voor een overheerlijk middagmaal!

Na ons buikje rond gegeten te hebben gaat het verder naar Ujué. Een dorpje met uiterst smalle straatjes en waar de tijd is blijven stilstaan. We bezochten de bonkige Santa Mariakerk waarvan de eerstesteenlegging gebeurde in de 11de eeuw. Door een latere koning werd het grootste gedeelte van de romaanse kerk echter afgebroken en herbouwd volgens gotische normen. Daarbij liet hij een rondgang aanbrengen en bezorgde hij de torens gekartelde vormen wat het geheel het uitzicht geeft van een versterkte burcht. De kerk bezit een van de mooist versierde gotische ingangspoorten van Navarra. En ten slotte werd het koninklijk paleis van Olite de laatste kers op de taart van de dag.

Dit prachtige gebouw waarvan een gedeelte is omgevormd tot paradior werd opgericht tussen 1402 en 1424. In 1512 toen Navarra deel ging uitmaken van

het koninkrijk Castilië begon het te vervallen, alhoewel de vice-koningen van Navarra er af en toe verbleven. Tijdens de onafhankelijkheidsoorlog van 1813 werd het in brand gestoken om het niet in Franse handen te laten vallen. De eigenlijke herstellingswerken begonnen aan het einde van de burgeroorlog en eindigden in 1966. Onder het zingen van “dos cervezas por favor” zijn we dan terug naar Los Arcos gereden. De dag werd besloten met een avondmaal in “El museo del peregrino”.

Woensdag 6 oktober. Ditmaal was ons erelid Don Gerardo permanent bij ons aanwezig. Dat wil zeggen dat we opnieuw vroeg uit de veren moesten. Onze chauffeur Eddy bracht ons eerst naar Azuelo, het enige dorpje in Spanje dat geen parochiekerk bezit. Vanaf de 10de tot en met de 19de eeuw was hier immers het bekende benedictijnenklooster San Jorge en de bewoners van het dorp waren in den beginne allen lijfeigenen ervan. Onder leiding van een uiterst toegewijde en luimige gids bezochten we de uit- en opgegraven lavadero (wasplaats) van de monniken en de romaanse kerk van dit klooster. En om ons bezoek te vereeuwigen tekende onze reisleidster het gulden boek.

Daarna ging het naar het “Santuario de nuestra Señora de Codés” een andere abdij in de omgeving van Azuelo waar de H. Maagd vereerd wordt. Het beeld staat in het hoofdaltaar van de kerk en werd waarschijnlijk gemaakt tussen de 12de en de 13de eeuw. Het toont de Maagd die met haar linkerhand het Kind ondersteunt terwijl ze in de rechterhand een appel houdt, het teken van de nieuwe Eva.

Na nog van een verrassend aperitief genoten te hebben ging het naar de kerk van San Gregorio. Daar zou het officiële gedeelte van de verbroedering plaatsvinden. Een autobus met leden van de vereniging van de vrienden van de Camino uit Los Arcos vervoegde ons daar.

In zijn toespraak herinnerde Don Gerardo aan het begin van onze samenwerking in 1997 en was blij dat hij, na al die jaren heen en weer reizen tussen Vlaanderen en Los Arcos, vandaag zijn hospitaleros kon ontvangen op deze Spaans-Vlaamse verbroederingsdag. Hij had zowaar een gedicht geschreven waarmee hij deze dag meer kleur wou geven en waarin hij de jongeren onder de hospitaleros opriep te kijken naar de vriendschap die tussen beide organisaties heerst.

In haar antwoord herinnerde Marie-Josée, onze reisorganisatrice die op verzoek van Miet het woord voerde, ook aan de nu al 14 jaar durende samenwerking tussen beide groepen. Ze stelde vast, dat bij elk bezoek dat de hospitaleros aan Los Arcos brengen, de vriendschap tussen hen en de

bewoners van deze stad in stijgende lijn gaat.

Daarna bracht Rik nog een overzicht van de activiteiten die ons genootschap dit jaar georganiseerd had ter gelegenheid van zijn 25-jarig bestaan.

Daarna werden we “ten dis” uitgenodigd voor een heerlijke maaltijd in een wonderbare sfeer. De aurora del peregrino was de hele tijd niet uit de lucht en de twee aanwezige accordeonspelers brachten er zodanig de schwing in dat het een echt dansfestijn werd. Lezers die ons samen de aurora willen zien zingen kunnen dat doen op <http://www.youtube.com/watch?v=XTxNPvgEyc>. Zelfs toen de wederzijdse geschenken uitgewisseld werden kwam zowaar de burgemeester himself het plaketaan Miet overhandigen. Waarlijk een heerlijke dag van vriendschap en vreugde.

’s Anderendaags werkten we een eigen programma af in de Rioja. We bezochten het klooster van Yuso, waar de eerste sporen van de huidige Spaanse taal werden gevonden en gingen in de namiddag nog het gedenkteken groeten van Alice De Craemer, eerste echtgenote van Etienne Van Wonterghem. Daar kwam ons erelid Carlos ons vervoegen om ons langs rijpe wijnvelden naar Laguardia te gidsen waar we door de pittoreske straatjes struinden.

’s Avonds wachtte ons nog een verrassing. Onze voorzitter, Hugo Moraël, samen met zijn echtgenote al enkele dagen op stap langs de camino francés, kwamen samen met ons avondmalen in restaurant Mavi.

Vrijdag 8 oktober, een dag van afscheid. Menig traantje werd weggepinkt. Dankwoorden en beloften van verder contact waren niet uit de lucht. Warme mensen. Dankjewel beste vrienden voor al die heerlijkheden die jullie ons geboden hebben. Wij hopen het ooit eens te kunnen evenaren!

Maar de junta kon ons nog niet loslaten want Maite en Javier reisden nog met ons mee naar Pamplona, de hoofdstad van Navarra, waar we op het stadhuis ontvangen en rondgeleid werden. En waar we nog de afscheidsdronk aangeboden kregen in een van de oudste cafés van de stad.

Daarna moest het verder naar Poitiers, onze laatste “gite d’étape” vooraleer we weer Vlaamse grond onder onze voeten zouden voelen.

Dankjewel chauffeur Eddy om ons veilig terug thuis te brengen. Dankjewel Marie-Josée en Jan. Jullie hebben dat fijn georganiseerd. Dankjewel Miet, dat onder jouw leiding, de hospitaleros tot zulke warme groep zijn uitgegroeid. Misschien zet dat vele pelgrims die dit lezen aan om ook die stap te wagen: iets teruggeven van wat ze zo rijkelijk tijdens hun eigen tocht hebben gekregen. Want we hebben jullie nodig.

Een gepensioneerd hospitalero die erbij was.

TOEN ER NOG GEEN GELE PIJLEN WAREN

De Compostelareis van Marcel Gevers en Fred Eekhout

Zomer 1953. In het tijdschrift *De Trekker* verschijnt een merkwaardige oproep. Onder de titel 'Wie durft er middeleeuws avontuur aan?' nodigt Marcel Gevers wandelaars uit om onder zijn leiding een trektocht te ondernemen naar Santiago. 'Als praktische gegevens vermelden wij dat wij de totale afstand van St. Jean-Pied-de-Port tot Santiago de Compostella wensen af te tippelen in ongeveer 5 weken. Met een daggemiddelde van 40 km wordt er gerekend op een twintigtal dagen werkelijke mars. Geoefende trekkers zijn uitverkoren. Buiten de treinreis tot St.- Jean Pied-de-Port schatten we de kosten op 1200 à 1500 F.' zo lezen we.

In die periode woont het gezin Gevers in Madrid. Hij is er werkzaam als journalist; zijn vrouw heeft een aanstelling in de Belgische ambassade. Marcel is vooral geïnteresseerd in de kunst langsheen de route. Hij heeft veel over de camino gelezen en vooral de aanwezigheid van vele kunstwerken uit Vlaanderen langsheen de pelgrimsroute heeft zijn aandacht getrokken. Hij hoopt dan ook dat vooral studenten geschiedenis of kunstgeschiedenis op zijn oproep zullen ingaan. 'De Santiagotocht biedt voor een stel flinke studententrekkers avontuur, studiemateriaal, waarbij gelegenheid tot filmen en onuitgegeven fotomateriaal, misschien zelfs universitaire thesis,' zo schrijft hij.

De enige die op zijn oproep reageert is op dat moment 66 jaar. Het is de Kruibekenaar Fred Eekhout. Een zeer sportieve kerel die tot op zijn oude dag aan atletiek doet, fietst en wandelt. De twee geven elkaar rendez-vous in Saint-Jean-Pied-de-Port, waar ze elkaar ontmoeten op 26 september 1953. Marcel wil op zijn tocht graag filmen en fotograferen. Hij heeft liefst 40 kg bagage mee. Aangekomen in Roncesvalles, besluiten ze een ezel te kopen. Dankzij een van de paters geraken ze in contact met een Baskische smokkelaar die hen kan helpen. Het dier staat echter in Valcarlos en om het ezeltje niet nodeloos moe te maken brengen ze het per vrachtwagen naar Roncesvalles. Daar worden ze ingehaald als Christus in Jeruzalem. Op hun eerste etappe geraken ze niet verder dan Zubiri. Hun lastdier loopt duidelijk minder snel dan ze hadden verwacht. Het gaat van kwaad naar erger en aangekomen in Pamplona, willen ze het dier van de hand doen. Ze beseffen al vlug dat niemand bereid is om een redelijke prijs te betalen en daarom schenken ze het ezeltje weg aan een jongetje dat toevallig voorbijkomt. Marcel stuurt een deel van zijn bagage vooruit met de bus en zo trekt het

Pelgrims van vlees en bloed

Pelgrims van vlees en bloed

tweetal verder het binnenland in.

Zowel Marcel als Fred hebben van hun tocht een verslag gemaakt. In het geval van Marcel was dit vanzelfsprekend. Er is een tekst van hem bewaard die waarschijnlijk gediend heeft voor een radioreportage. Hij heeft er ook over geschreven in enkele tijdschriften, onder meer in het weekblad *De Vlaamse Linie* van 16 oktober 1953. Van zijn kant bezat Fred Eekhout als monteur bij een Antwerpse gasmaatschappij zeker niet de culturele bagage van Marcel. Toch heeft hij tijdens zijn avontuur in Spanje een notaboekje bijgehouden dat in 1979, zes jaar na zijn dood, door zijn kleinzoon werd overgetikt.

Het is bijzonder grappig te lezen hoe ze de tocht elk op hun eigen manier beleven. Marcel heeft vooral aandacht voor de kunst langs de route. Die is er erg aan toe. Geen enkel dorp of stad is zich bewust van de waarde en de betekenis van de kunstwerken die aanwezig zijn. In vele kerken liggen de schilderijen onder een dikke laag stof. In Santo Domingo de la Calzada is men aan het werk in de crypte en plaatst men ongegeneerd balken en ladders tegen het grote retabel aan het hoofdaltaar. In het hospital del Rey te Burgos is een bejaardentehuis ondergebracht en in het hostel San Marcos te León huist het leger. Marcel is duidelijk verontwaardigd over zoveel onbegrip en verwaarlozing. Fred kan dit alles veel minder goed plaatsen, maar uit zijn verslag blijkt toch duidelijk dat hij niet ongevoelig is voor kunst. In Burgos noteert hij: 'Ik ken te weinig van geschiedenis om daarover uit te weiden maar ik ben niet beschaamd te schrijven dat ik van ontroering de tranen in mijn ogen kreeg bij het aanschouwen van die kunstgewrochten.'

Fred laat zich vooral kennen als iemand met beide voeten op de grond. Hij is een scherpe observator en beschikt bovendien over een flinke dosis gezonde humor. Die ezel was duidelijk niet zijn plan. 'Met het zoeken naar dien stommen ezel is er een halve dag verloren' merkt hij droogweg op. Over de paters van Roncesvalles schrijft hij: 'Die geestelijken leiden hier een lekker leventje, lezen 's morgens hun mis, de krant, luisteren naar de radio of wandelen in de omgeving' en terwijl Marcel elke dag 'zijn ei legt' (d.w.z. zijn artikel schrijft), maakt hij een wandeling.

De camino was in 1953 nog niet gemarkeerd en toch lukt het beide stapers bijna als vanzelf hun route te vinden. Ze lopen gewoon van stad tot stad. Enkel in Castrojeriz dreigt het mis te gaan. De grote weg loopt langs Castrillo de Matajudíos, terwijl de oorspronkelijke route naar Itero del Castillo, waar de volgende halte is, gewoon rechtdoor moet gelopen hebben. Niemand in Castrojeriz kan hen over die weg iets vertellen. Dan vinden ze even buiten de stad het begin van een veldweg die pal westwaarts loopt. Ze spreken een oude boer aan en vragen hem waarheen dit pad leidt. Ze vertellen er opzettelijk niet bij dat ze pelgrims zijn. Tot hun verbazing antwoordt de man onmiddellijk: 'Dit pad is de weg naar Santiago!'

Pelgrims van vlees en bloed

Medepelgrims komt het tweetal niet tegen. De bezoekers van de kathedraal in Santiago komen enkel uit Galicië. Verder valt het hen op hoe de tijd in Spanje is blijven stilstaan. In Carrión de los Condes doen de vrouwen nog vrolijk de was in de rivier en in León, zo noteert Fred op zijn typische manier, rijden er in de hoofdstraat op één dag minder auto's dan in één uur in de Langestraat van Kruibeke! Opvallend is ook dat in vele streken nog echte armoede geleden wordt. In de Maragatería, tussen Astorga en Ponferrada, worden ze uitgenodigd op het middagmaal. Het gezin woont in een hut en buiten een aantal krukjes en een tafeltje zijn er geen meubelen. Het hart van Fred krimpt ineen bij het zien van zoveel ellende. Wie al wat over de camino gelezen heeft weet dat de Maragatos altijd al als een bijzondere groep zijn beschouwd en steeds met de nek werden aangezien. Maar in veel andere streken langs de camino was het niet beter. De armoede was trouwens algemeen in Spanje. Na aankomst in Santiago brengt het tweetal nog enkele dagen samen door in Madrid. Ook daar waren er veel armen. In de buitenwijken hadden volgens Marcel duizenden mensen holen in de grond gegraven en ingericht als hun verblijf. In vergelijking met deze rattenholen zijn de krotwoningen van bij ons nog burgerhuizen, merkt Fred op.

Na hun aankomst in Santiago nemen ze het vliegtuig naar Madrid. Het vliegtuig heeft zijn beste tijd gehad, want het regent er binnen. De inzittenden beginnen spontaan te lachen en te applaudisseren terwijl Marcel enkele foto's neemt. Bij aankomst wachten zijn vrouw en kinderen het tweetal op. Ze zijn 24 dagen onderweg geweest. Als journalist was Marcel het gewoon om veel te reizen en de reis naar Santiago was zeker niet zijn enige kennismaking met het Spaanse binnenland. Voor Fred was deze tocht een buitenkans die hij met beide handen heeft gegrepen. Het betekende voor hem een fysieke prestatie maar tegelijk blijkt uit zijn verslag dat hij erg open stond voor de kennis van Marcel, zodat zijn pelgrimstocht ook een verrijking is geworden.

Marcel Gevers en Fred Eekhout gingen op pelgrimstocht in 1953. Intussen is er veel veranderd. Ik twijfel eraan of iemand als Marcel al die veranderingen met evenveel vreugde zou verwelkomen. In ieder geval zou hij bijzonder opgetogen zijn te vernemen hoe mede dankzij het succes van de camino, alle dorpen en steden langs de route gonzen van economische bedrijvigheid en dat ze geweldige inspanningen hebben gedaan om hun patrimonium in ere te herstellen.

Met dank aan Cyriel De Cleen die ons de verslagen van Marcel Gevers en Fred Eekhout heeft bezorgd.

Dirk Aerts

Pelgrims van vlees en bloed

TERUG VAN WEG GEWEEST

Deze zomer trok een karavaan van Jakobsgangers doorheen Vlaanderen. Net als zovele andere deelnemers denkt Marijke Vanryckeghem met veel genoegen terug aan, deze heerlijke weken.

Vijf weken lang kreeg ik tijd en gezondheid om op tocht te gaan en al stapend, met open blik en open hart, ervaarde ik de schoonheid van de natuur en de goedheid van mensen. Ik ben er echt dankbaar voor. Ik was een pelgrim onderweg. Ik kreeg warmte van de zon, vele dagen lang. Wat een geluk! Ik stapte door Vlaanderen 820 km op het nieuwe Jakobskerkenpad. Dit was veel meer dan alleen maar een reis. Wandelen en in de natuur zijn werkten voor mij inderdaad helend. De zon voelen op mijn huid en levenskracht gewaarworden in mijn aderen: het hielp mij het leven ten volle beleven. De maan en de sterren mogen aanschouwen en de samenhang van

Pelgrims van vlees en bloed

‘het grote geheel’, maakten me nog meer ontvankelijk voor de schoonheid en het wonderbaarlijke van de grote kosmos. Bloemen zien groeien en bloeien, gewassen haast zien openbarsten, beseffen dat lavendel, linde en vlierbloesem zo heerlijk ruiken: het blijft mij fascineren! Ik blijf me zeer bescheiden voelen ten aanzien van de Grote Creator, het Grote Al, maar bewust ook dat ik medeschepper mag zijn van deze wereld.

Deze *tour de Flandre* was ook een herontdekken, proeven, genieten en herwaarderen van ons mooi Vlaanderen vakantieland. Het was ergoed aanschouwen en mogen bewonderen. We gingen onze geschiedenis in en zagen schilderijen en beeldhouwwerken door vele kunstenaars gemaakt. Bereidwillige gidsen toonden ons hoe mooi kunst kan zijn en hoe lieflijk Vlaanderen wel is, mensen van goede wil schotelden ons de beste spijzen voor. De provincies Brabant, Limburg, Antwerpen, Oost en West Vlaanderen stonden paraat en lieten ons het beste van hun beste en het schoonste van hun schoonste zien! Ik voelde Vlaanderen in en onder mijn schoenen schuiven en zag alle provincies aan mij en in mij voorbij gaan. Ik zag hoe devoot wij ooit waren. Alle verschijnselen zijn verdwijnselen, zo wordt gezegd. Andere tijden brengen andere wetten en eigen-aardigheden! Deze reis was voor mij verbondenheid ervaren met verleden en heden, met mijn ouders, schoonouders en voorouders, met mijn verre en dichte roots, met mijn nakomelingen, met mens en natuur met heel veel mensen: schone en goede mensen, wijze mensen ook en met “de ware Jacob” in mij. Het was “een krijgen” alom ... en “een geven” van wat in me zat. Het was “een delen met velen” en daarbij ervaren dat het zo goed is. Het was ook samen zingen. Eens het Jakobskerkenpadlied was uitgedacht zongen we het uit volle borst in kerken, slaappleatsen en onderweg.

Ik was dankbaar dat ik gezond was ook al voelde ik soms sterk mijn blaren. Door de goede verzorging die ik ondervinden mocht, genazen ze voorspoedig. Ik leerde nog meer: vertrouwen op “vertrouwen”. De voorlaatste dag maakte mijn klein teentje ‘van zijn oren’. Ik voelde dat ik moest stoppen en naar het teken luisteren in het besef dat ik mijn voeten uiteindelijk niet in de hand heb.

Heel bijzonder was dit alles, een echt avontuur! Een geschenk uit de hemel, op mijn aardse pad. Leven is voortdurend op weg zijn. Ik ga weer verder en stap na stap wordt mijn weg wellicht wel duidelijker... .

Marijke Vanryckeghem

NAAR ROME LANGS DE VIA FRANCIGENA

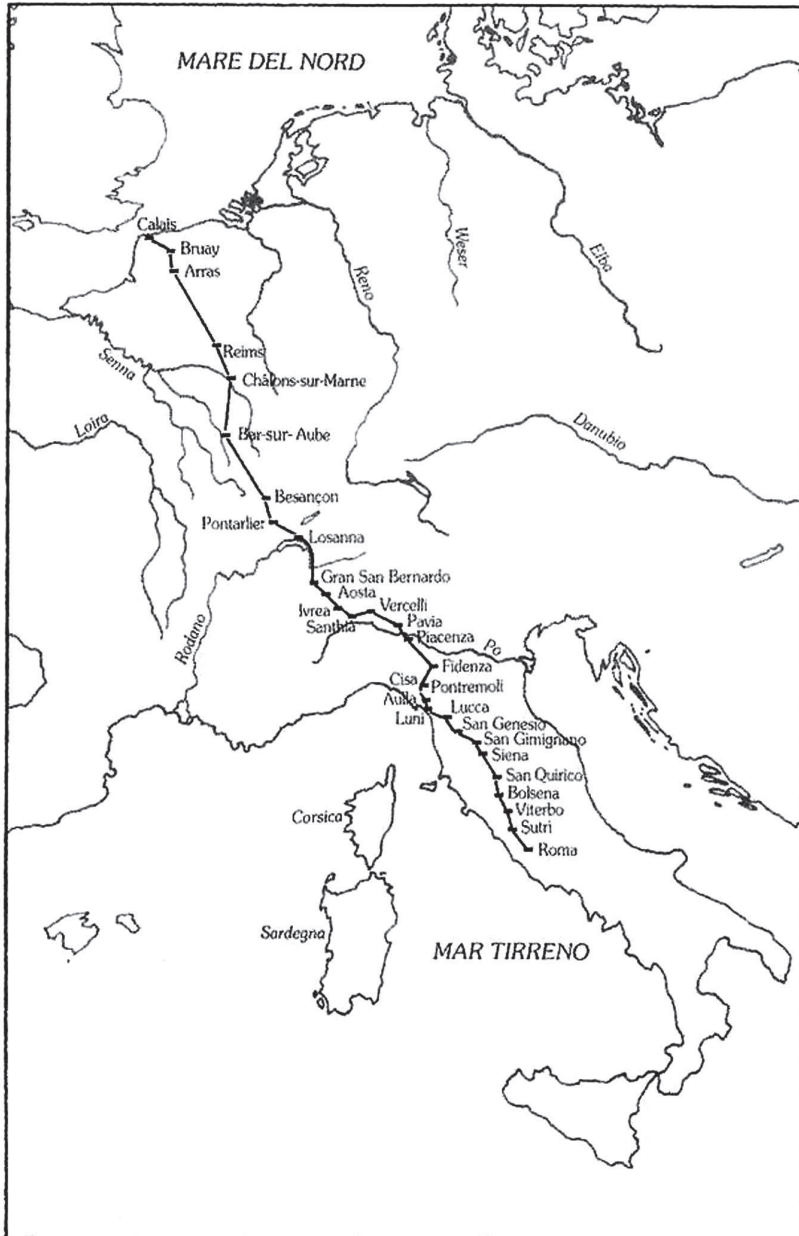
De Via francigena is de belangrijkste historische pelgrimsweg naar Rome. Hij werd op het einde van de tiende eeuw door Sigeric, aartsbisschop van Canterbury, beschreven. Deze weg en onze weg via Vézelay kruisen elkaar in Bar-sur-Aube. Vermits we twee jaar geleden reeds de weg naar Galicië gelopen hebben, vertrokken we ditmaal vanuit deze stad even beneden Reims naar Rome.

FRANKRIJK

In Frankrijk is de pelgrimsweg Via francigena nergens aangeduid, daarom gingen we via kleine wegen en een Michelinkaart van plaats tot plaats. Onze slaapplekken in Frankrijk waren achtereenvolgens Bar-sur-Aube, Châteauvillain, Langres, Chalindrey, Champlitte, Gy, Besançon, Vuillafan, Pontarlier. Onderweg kwamen we voorbij de bekende cisterciënzerabdij van Clairveaux die nu ook dienst doet als gevangenis en sinds de 12de eeuw het landschap beheerst. Een lieve dame nodigde ons uit voor een verfrissing in het lommer. In Châteauvillain had de gemeenschap voor opvang gezorgd. Toen we verdwaald waren, bracht een oud-leraar ons tot Langres. Hij kwam ongeroepen als werd hij gezonden. Chalindrey, een spoorwegknooppunt, verbaasde ons met een betoging voor behoud van een spoorwerkplaats en een kamer bij mensen met een gehandicapte hond op drie poten. In het mooie stadje Champlitte waren de twee hotels gesloten. Een baruitbaatster en haar man lieten ons slapen in hun nog in te richten appartement. Er was warm water en een toilet maar we moesten slapen op onze matjes. We hebben die mensen een kaartje uit Rome beloofd en daarna ook bezorgd. In Gy kwamen we terecht omdat er in Choye, een dorpje op onze route, geen plaats meer was om te slapen. Alles volzet, zoals bij Jozef en Maria in Betlehem. De uitbater van een chambre d'hôte zorgde voor een droom van een pelgrimsverblijf: een eeuwenoud pand in originele staat en gelegen op de Jakobsweg.

De laatste kilometers naar Besançon werden we gebracht door een man aan wie we naar een pauzeplaats vroegen. Hij had duidelijk nood aan een babbel want hij kwam van bij zijn zieke hoogbejaarde moeder. Via Vuillafan en Pontarlier kwamen we in het Juragebergte met als hoogtepunt de prachtige kloof naar de bronnen van de Loue. We verlieten stilaan Frankrijk en kwamen in Zwitserland terecht.

Reisroute van Sigeric

ZWITSERLAND

Ook in Zwitserland is de Via francigena pas bekend vanaf Lausanne zodat we aanvankelijk nog op onze kaart stapten. Onze tocht ging via Ste Croix naar Baumes, opnieuw door een mooie kloof. Hier waren er geen pelgrimsvoorzieningen, wel dure verblijfplaatsen. Vervolgens kwamen we in Lausanne waar we een camping vonden bij het meer van Genève. Hotels zijn hier onbetaalbaar. We volgden dan de oever van het meer naar Tour-de-Peilz en Aigle waar we steeds kampeerden. Stilaan ging het dan bergop naar Martigny waar er ook nog een camping was. Vandaar konden we de route Napoléon volgen die ons over de Grand Saint Bernard leidde. In Bourg Saint Pierre, een idyllisch dorpje net voor de bergpas, was er een pelgrimsverblijf waar ieder raam wel een prentkaart leek. De tocht over de berg en door de sneeuw tot bij de paters was bovenaards: wij als nietige wezens door die enorme woeste bijna ongerepte natuur. Onze gedachten gingen naar de bekende voorgangers zoals Napoleon, Karel de Grote, Julius Caesar, Hannibal en natuurlijk ook ons voorbeeld Sigeric en andere bekende pelgrims onder meer Willibrordus, de patroonheilige van onze deelgemeente Reppel-Bocholt. In de abdij van Sint-Bernard ontvingen we, om de inspanning en de kou even te vergeten, een kom soep met een stuk brood en kaas. Daarmee sloten we ons verblijf in Zwitserland af.

Beeld van de apostel Petrus (Rome, Sint-Pietersbasiliek)

ITALIË

Na een gebed in de kapel boven op de pas, vertrokken we in gure weersomstandigheden naar Saint Oyen. Hier zorgde vroeger een hoeve die afhing van de Sint-Bernardusabdij voor de bevoorrading. Hier verblijven nog vier paters die de kerkdiensten in de omliggende gemeenten verzorgen. We doorkruisten vervolgens de Aostavallei. Aosta gesticht door keizer Augustus, vandaar de naam. Het is een zeer drukke en dichtbevolkte streek waar wandelen enkel mogelijk is op de kruinen van de bergen langs de vallei. De paden met manshoog gras zijn slecht aangeduid en weinig onderhouden. Het wandelen is ook vermoeiend door het steeds klimmen en dalen. Op de wegen lopen staat gelijk aan zelfmoord want Italië is geen voetgangersland. Hier in de streek kan men zich nog met de Franse taal behelpen, een overblijfsel van de bezetting door Napoleon. In Ivrea kwamen we voorbij een gedenksteen van Olivetti, de schrijfmachineproducent van weleer en ongetwijfeld de belangrijkste werkgever toen.

Verder ging het naar het meer van Viverone en daarna naar Vercelli waar de Italiaanse Via Francigena naar Montegenève met de via del Nord samenkomt. We zaten dan in de Povalakte met haar uitgestrekte rijstvelden en kanalen en natuurlijk ook veel muggen. Vanaf dan werd de bewegwijzering beter. De Via Francigena is hier dubbel bewegwijzerd. De gele pijlen duiden de weg naar Santiago aan terwijl de witte pijlen richting Rome wijzen. Soms wordt ook een pelgrim met staf gebruikt met daaronder een kleine gele of witte pijl. Af en toe vindt men ook borden met een pelgrim en een pijl erop met de vermelding Via Francigena. In Vercelli hadden we een onderkomen in het Convento Marianisti di Billiemme waar we samen met de pastoor en gasten avondeten kregen, heel gemoedelijk. We ontmoetten er ook Frans en Loes, een Nederlands koppel, en Kirsten, een Duitse pelgrim. Deze laatste zou nog meerdere dagen onze gezelschap zijn.

Vandaar ging het naar Montara waar de abdij van San Albino ons onderkomen verschafte. Het is een gedeeltelijk gerestaureerde abdij uit de twaalfde eeuw met zeer bekende fresco's. Via Gropello trokken we naar Pavia. Onderweg werden we aangevallen door zwermen muggen. Ze staken zelfs door onze kleren en omdat we van boven tot beneden vol beten zaten vroegen we in Pavia een apotheker om raad want we werden gek van de jeuk. Onze volgende stopplaats was Santa Christina waar de nonnetjes ons een slaapplek bezorgden. Vervolgens leidde onze tocht naar Piacenza. Hiervoor moesten we de Po oversteken, net als Sigeric in het jaar 990, zoals we kunnen lezen op een gedenksteen. Van Piacenza ging het verder naar Fidenza met onderweg de wondermooie abdij van Chiaravalle della Colomba en de Duomo van Fidenza, waar we in het kapucijnenklooster sliepen. We kwamen dan stilaan weer in de bergen (Apennijnen). Via Siviliano, waar we bij de pastoor terecht konden, trokken we naar de Cisapas. Vandaar

naar Villafranca, Sarzano en Pietrasanta tot de parel die Lucca heet met in de binnenstad de resten van het Romeinse forum, de mooie marmeren kathedraal San Michele in Foro, temidden van de middeleeuwse straatjes. Onze tocht ging verder naar San-Miniato, Gambiassi, Colle-Val d'Elsa en San Gimignano. Dan kwam Siena, opnieuw een betoverende stad. Ze zou gesticht zijn door de zoon van Remus, de broer van de legendarische Romulus. De stad ademt net als Rome kunst en geschiedenis uit. Via Ponte d'Arbia en Gallina kwamen we in het prachtig middeleeuws stadje Aquapendente terecht. We arriveerden zeer laat en konden jammer genoeg de oude stad niet verkennen. Onze volgende etappe leidde naar Bolsena, gelegen aan het gelijknamige meer. Vervolgens ging ons pad naar Viterbo waar we sliepen in de parochie San Andrea met een onvriendelijke pastoor maar met een lieve zwarte novice. Ook Viterbo is een prachtige oude stad. Eerst passeerden we nog Montefiascono met zijn historisch gekende beste wijn Est-Est-Est. Van Viterbo gingen we in noodweer, donder en bliksem, naar Sutri. Hier konden we genieten van een intact gebleven Etruskische nederzetting met een amfitheater. We sliepen er bij de nonnetjes karmelietessen die totaal geen contact met de buitenwereld hebben. Onze paspoorten moesten we via een trommel aan de non aan de receptie bezorgen.

ROME

Dan ging het via Campagnano di Roma en La Storta naar ons einddoel Sint-Pieter in Rome. Het was woensdagvoormiddag toen we aankwamen. Op het hete Sint-Pietersplein volgden we de audiëntie en dankwoordjes aan de pelgrims van vele landen. Samen met een Frans koppel gingen we na die dienst de Sint-Pietersbasiliek binnen in de hoop ons testimonium te verkrijgen maar daarvoor dienden we de volgende dag in de voormiddag terug te komen. Via de Engelenbrug gingen we langs de Tiber op zoek naar het pelgrimsonderkomen van het Italiaans Jakobsgenootschap waar we twee dagen konden blijven.

De volgende dag keerden we terug naar de basiliek Sint-Pieter. In de sacristie verwees men ons naar kardinaal Bruno Vercese. Na het invullen van onze gegevens nam de kardinaal een dik zwart boek en vroeg ons om het treffendste uit onze pelgrimstocht te noteren. Ondertussen ging hij de testimoniae ophalen. Toen hij terugkeerde las hij ons verhaal. Omdat hij weinig kennis had van het Nederlands vroeg hij wat meer uitleg. In ons beste Frans deden we ons verhaal over een zwarte gastarbeider die 's morgens vroeg ergens in de drukke Aostavallei op een busje naar zijn werk stond te wachten. Hij keek erg somber. Hij had duidelijk zijn lach met stralende witte tanden verloren, in ruil voor een jachtig leven zonder perspectief. Alles wat hem lief was had hij achtergelaten voor een droom die hem enkel ongelukkig had gemaakt. Toch een geweldig contrast met het traag en eenzaam bestaan

Sint-Pietersbasiliek, Rome

van een pelgrim die eigenlijk ook op de vlucht is uit de ratrace van onze maatschappij. De kardinaal vond het een sterk en passend verhaal en nam ons mee tot bij de vicaris van de Paus, kardinaal Angelo Comastri, die onze testimoniae onderschreef en ons nog een paternoster en een bidprentje als aandenken schonk. Daarna kregen we samen met een Zwitserse pelgrim een persoonlijke rondleiding in de catacomben met het graf van Petrus. Je zag de aanschuijvende mensen kijken naar ons als bevoorrechte pelgrims. Bij het graf van Petrus hielden we nog een bezinningsmoment waarna we afscheid namen van de kardinaal om dan in het mondaine Rome in de anonimiteit te verdwijnen.

Als pelgrim ben je in Rome een buitenbeentje want niet vele pelgrims lopen dit zware traject . Daarna werden we opnieuw gewone burgers in een stad vol gehaaste toeristen die de volgende dagen aanschoven in de hete zomerzon aan de talrijke historische overblijfselen. Het was een zware tocht die we nooit zullen vergeten en waaraan elke herinnering steeds mooier wordt. Het is alleen jammer dat er zo weinig mensen zijn waarmee je die ervaring kan delen.

Lisette en Jaak Goyens, Bocholt

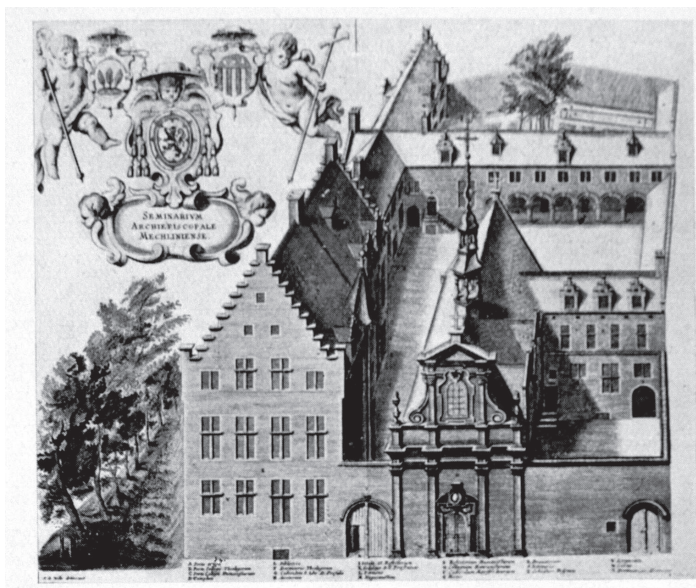
HET GROOT SEMINARIE IN MECHELEN

Voor zijn secretariaat vond het Vlaams Compostelagenootschap een uitstekende locatie in het Diocesaan en Pastoraal Centrum (DPC), Varkensstraat 6, Mechelen, het voormalig Groot Seminarie. Het is centraal gelegen, het kader op zich is een indrukwekkende getuige van een groot verleden en de faciliteiten waarover we beschikken komen onze werking alleszins zeer ten goede.

Speciaal over dat groot verleden willen we het hierna even hebben. We bekijken de achtergronden, het ontstaan en de ontwikkeling van een instituut dat eeuwenlang een belangrijke rol heeft gespeeld.

15DE EEUW: EEN KERK IN VERVAL

De vijftiende eeuw is niet de glorierijkste uit de geschiedenis van de kerk. Pausen, prelaten en priesters in het algemeen namen het vaak niet zo nauw met de leer en leidden niet bepaald een ascetisch leven. Dit moest wel een reactie uitlokken en zo'n reactie komt normaal van twee kanten: enerzijds van mensen die binnen het bestaande systeem verandering willen brengen en anderzijds van mensen die zich resoluut buiten het bestaande systeem opstellen. Het antwoord daarop is even klassiek. Wie zich buiten het systeem opstelt, is de verklaarde vijand en die probeert men uit te schakelen, ook fysiek. De reactie van binnenuit is moeilijker te bestrijden. Men probeert ze verdacht te maken (in dit geval als "kettters" te brandmerken) maar vaak leidt ze uiteindelijk toch tot een om-

Het Groot Seminarie tot in de 18de eeuw

mezwaai. Het Concilie van Trente (1545-1563) zal niet alleen een antwoord proberen te geven op het protestantisme maar tevens een zuivering binnen de eigen gelederen doorvoeren. Er zal onder meer sterke aandacht worden besteed aan de vorming van priesters. De priesteropleiding was allang een teer punt, maar vooral tegen het einde van de 15de eeuw met haar nieuwe tendensen, deed de nood aan goed opgeleide priesters zich gevoelen.

JAN STANDONCK (MECHELEN 1443 – PARIJS 1504)

Wellicht hebben bezoekers van ons secretariaat al eens door de Standonckstraat gelopen, het kleine kronkelstraatje dat net voorbij het Groot Seminarie begint en op de hoek van de Grote Markt uitmondt. Misschien hebben ze zich dan afgevraagd waar “Standonck” voor staat.

Jan Standonck was de begaafde zoon van een arme, Mechelse schoenmaker maar hij kreeg de kans te studeren, eerst aan de Groot-school te Mechelen en vervolgens bij de “Broeders des Gemenen Levens” te Gouda. Windesheim met de “moderne devotie” is steeds een grote invloed op hem blijven uitoefenen.

In 1461 werd hij ingeschreven aan de Leuvense universiteit maar spoedig daarna ging hij voor theologiestudies naar Parijs. In 1485 werd hij zelfs rector van het universitaire “Collège de Montaigu” dat hij omvormde tot de congregatie van Montaigu. De Montaiguscholen richtten zich vooral tot arme studenten. Ze kregen er artes (kunsten) en theologie onderwezen. Voor Standonck echter was theologie niet zozeer een leervak maar iets wat tot concrete inzet moest leiden.

Hij was voorstander van een strikte leer en hij was zeer streng voor zichzelf en voor anderen. Standonck wou de kerk van binnenuit hervormen en hij rekende daarvoor veel meer op mensen van arme komaf, die hij beter geschikt achtte voor de navolging van Christus. In Frankrijk vond hij aanvankelijk steun voor zijn ideeën bij koning Karel VIII maar onder diens opvolger Lodewijk XII keerde het getij en werd hij verbannen. Hij verbleef een tijd in de Nederlanden. In 1501 werd zijn verbanning opgeheven en hij ging terug naar Parijs waar hij in 1504 de geest gaf.

Zijn stichtingen zouden hem niet lang overleven wegens te streng. De jezuïeten namen later zijn pedagogische en spirituele inzichten over maar op een mildere manier. Zij zouden meer succes kennen.

Toch is de betekenis van Standonck als kerkhervormer zeer groot. Voor de enen was hij een heilige voor de anderen een godsdienstfanaticus. Erasmus, waarmee Standonck overhoop lag, erkende zijn goede bedoelingen maar laakte zijn uiterste strengheid en zijn afkeer voor het humanisme.

VAN STANDONCKSCHOOLO TOT GROOT SEMINARIE

Tijdens zijn verbanning uit Frankrijk stichtte Standonck in de Nederlanden

enkele scholen, eigenlijk convicten, waar priesterstudenten en priesters samenleefden zonder aan een kloosterregel te zijn gebonden. Een daarvan was de Mechelse Standonckschool die in 1500 werd opgericht. De opleiding was ascetisch en streng, hoewel het er in Mechelen nog tamelijk gematigd aan toeging. In tegenstelling tot Parijs werd er bijvoorbeeld vlees gegeten en bier gedronken. Het convict van Mechelen bloeide tot ongeveer 1535. Nadien ging het eerder bergaf. Tijdens het calvinistisch bewind van 1580 tot 1585 werd het gesloten maar in 1587 weer geopend.

Als gevolg van het Concilie van Trente kwam onder meer een nieuwe indeling van de bisdommen tot stand. Met de bul *Super Universas* van paus Paulus IV werden de Spaanse Nederlanden ingedeeld in 14 nieuwe bisdommen en drie aartsbisdommen (Kamerijk, Mechelen, Utrecht). Mechelen kreeg het primaatschap. Voorts moest er volgens een besluit van het concilie in elk bisdom een seminarie voor priesteropleiding komen.

De eerste aartsbisschoppen Antoine Perrenot de Granvelle (1561-1583) en Joannes Hauchinus (1583-89) hadden wel een zetel in Mechelen maar ze kwamen er in de praktijk nauwelijks. Zij waren meer gericht op Brussel dat, na de dood van Margareta van Oostenrijk in 1530 en onder haar opvolgster Maria van Hongarije, de rol van Mechelen als hoofdstad had overgenomen. Granvelle verliet zelfs al in maart 1564 de woelige Nederlanden, hoewel hij titulair aartsbisschop van Mechelen bleef tot 1583. In 1570 werd in Brussel een eerste seminarie opgericht, dat echter nooit tot ontplooiing kwam.

De hele situatie veranderde onder Mathijs Van Hove, alias Mathias Hovius, die aartsbisschop was van 1596 tot 1620. Hovius was in 1542 in Mechelen geboren en hij studeerde er aan het Standonckinstituut. Toen hij aartsbisschop werd, besloot hij zijn residentie ook metterdaad naar zijn geboortestad over te brengen en daar zijn seminarie te installeren. In 1595 sloot hij met de Mechelse stadsmagistraat een overeenkomst af waardoor het Standonckcollege op de hoek van de Koeistraat (thans Frederik de Merodestraat) werd overgedragen aan het aartsbisdom met het oog op de oprichting van een Groot Seminarie. Dit betekende meteen het einde van de Standonckschool in Mechelen. In Leuven hield het Standonckcollege nog stand tot 1797 toen het door de Fransen werd gesloten. (cfr. Standonckstraat).

GROOT SEMINARIE

Hoewel ook nog een belendend pand kon worden aangekocht, bleek de voormalige Standonckschool al gauw te klein om dienst te doen als Groot Seminarie. Halverwege de 17de eeuw werden aanpassingen en vergrotingen uitgevoerd.

Het was echter de prachtlievende kardinaal en prins Thomas Philippe d'Alsace et de Boussu, kortweg d'Alsace, die zijn stempel op het Groot Seminarie zou drukken. Hij was 44 jaar aartsbisschop nl. van 1715 tot 1759

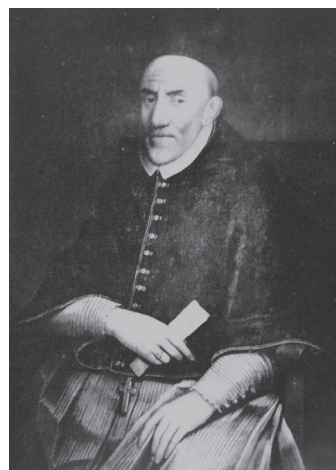

en hij wilde Mechelen als kerkelijke hoofdstad opnieuw doen schitteren na de donkere jaren van de Spaanse successieoorlog. Onder zijn impuls kwam tijdens de periode 1741- 61 een nieuw Groot Seminarie tot stand. Rondom een nog steeds duidelijk herkenbare binnenplaats ten noordoosten begrensd door de *Melaan* (de voornaamste stadsvliet die parallel liep met de Varkensstraat, in feite een zijtak van de Dijle), werden vier vleugels van drie bouwlagen opgetrokken. Op de hoek van de Standonckstraat en de Koeistraat kwam een kapel met een elegant houten lantaarntorentje. Van de straatzijde is ze gemakkelijk te herkennen aan de zeven zandstenen pilasters die een dubbele rij vensteropeningen ritmeren. De vier vleugels en de kapel vormen nog steeds de kern van het huidige complex.

In 1796 schafte Jozef II (de “keizer-koster”) de seminaries af ten voordele van zijn Seminarie-generaal in Leuven. Het seminarie van Mechelen bleef echter toch nog functioneren tot 1798 toen het door de Franse veroveraars openbaar werd verkocht. In 1806, onder Napoleons aartsbisschop Joannes de Roquelaure, kwam het seminarie opnieuw in het bezit van het aartsbisdome en na grondige herstellingswerken werd het weer in gebruik genomen. In 1823 opende koning Willem het *collegium Philosophicum* te Leuven en in principe moesten alle toekomstige priesters daar worden opgeleid. Toch bleven er altijd nog enkele in Mechelen en met het concordaat van 1827 viel alles weer in de oude plooi.

De katholieke restauratie van de 19de eeuw zorgde voor een groot aantal roepingen zodat het seminarie moest worden vergroot. Omstreeks het midden van die 19de eeuw werden de bestaande vleugels met een vierde bouwlaag verhoogd. Uit 1867 dateert een bouwaanvraag om de vleugel langs de Frederik de Merodestraat te verlengen tot de huidige vorm, waartoe de *Grote Melaan* volledig overwelfd werd. Tegen het einde van de 19de eeuw kwam het gedeelte met de neoromaanse gevelpartij in de Varkensstraat tot stand en werd de vleugel parallel aan de kapel verlengd. Daardoor werd de tuin opgedeeld in een kleine hof aan de Standonckstraat en een grotere achteraan. In 1947 werd van die grote tuin nog een stuk afgeknepen voor de bouw van een auditorium. Mede door het inrichten van een parkeerterrein blijft er niet veel meer over van de vroegere tuin met zijn kronkelpaden en zijn begroeiing met bomen en bloemenperken. Alleen enkele indrukwekkende bomen waaronder een monumentale plataan bleven gespaard.

*Hovius (Mathijs van Hove),
aartsbisschop van Mechelen
1596-1620*

EINDE VAN HET MECHELS GROOT SEMINARIE

In de jaren zestig van de vorige eeuw boette het Mechels seminarie veel aan belang in. In 1961 werd het aartsbisdom gesplitst en het heringerichte bisdom Antwerpen opende een eigen seminarie. Ten gevolge van het tweede Vaticaans Concilie (1962-65) werden nieuwe priesteropleidingscentra opgericht in Leuven (1964) en Brussel (1970). Tegelijk werd een sterke daling van het aantal roepingen genoteerd. Het Groot Seminarie van Mechelen liep leeg. Sinds 1970 fungeert het als diocesaan en pastoraal centrum.

De vrees bestond dat het complex stilaan zou verkommeren maar er werd gelukkig ingegrepen. De gehele restauratie werd aangepakt en in 2002 afgerond met de fraaie gevelwand van de Frederik de Merodestraat. Het kapelinterieur van omstreeks 1900 kreeg een grondige beurt. Blikvanger zijn de twee oksalen: het onderste uit 1825 was oorspronkelijk de orgeltribune maar om het stijgende aantal seminaristen op te vangen werd in 1895 een tweede ijzeren galerij geplaatst waarop het orgel werd gezet. Het eigenlijke oksaal kwam aldus vrij voor de seminaristen. Een fraaie spiltrap verbindt de twee niveaus.

EEN PLEK WAAR HET GENOOTSCHAP THUIS IS

Sinds 1561 is Mechelen de geestelijke hoofdstad, eerst van de Spaanse Nederlanden, daarna van de Oostenrijkse Nederlanden, het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en ten slotte België. Dat verleden heeft natuurlijk zijn sporen nagelaten. Mechelen telt niet minder dan acht historische

kerken, een (voormalig) Groot Seminarie en een aartsbisschoppelijk paleis. Sedert een paar jaar mag ons genootschap ook een klein stukje invullen van die eeuwenlange spirituele stroom. Het kan niet anders of dat moet inspirerend werken!

We mogen aannemen dat dit niet geldt voor de straatnaam van ons secretariaat maar die is natuurlijk niet uit de lucht gevallen. De Varkensstraat herinnert eraan dat daar vroeger varkens werden verhandeld. De straat loopt trouwens ten zuiden uit op de Veemarkt en ten noorden op de vroegere Koeistraat (vandaag Frederik de Merodestraat) en op de Sint-Janskerk. Sint-Jan-de-Doper, die vaak met een lam wordt afgebeeld, werd onder meer vereerd als patroonheilige van de herders en als beschermer van schapen en lammeren. Hij werd tevens aangeroepen tegen runderpest. Om de kring te sluiten hebben we nog het Paardenstraatje dat eveneens op de Veemarkt uitgaat. Daar bestonden ooit veel paardenstallen die werden verhuurd, want ook als paardenmarkt was Mechelen belangrijk.

Jan Verhaverbeke

ANTONIO UIT SANTANDER

Antonio, uit Santander! “Ken je Santander?” zei hij. Hij was net aangekomen in de albergue van Ligonde. Een beetje laat voor een stapper, het liep al naar half zeven.

Jan is mijn naam, ik kom uit Vlaanderen, antwoordde ik, blij je te leren kennen. Dat was maar een halve waarheid. Het had er stilaan naar uit gezien dat Luc en ik die nacht alleen zouden zijn. Alleen met onszelf en Sint-Jakob, het zinde me best voor een keer.

Toch niet dus. Antonio, uit Santander. Hopelijk snurkt hij niet te hard.

Santander in het noorden, ja ik weet waar het ligt maar kennen, nee, niet echt. Santander is me nog vreemder dan Antonio want van hem weet ik nu dat hij een stevige, gebronsde man is, van ergens tussen de 50 en de 60, op weg naar Sint-Jakob. Of is het eigenlijk op weg mét Sint-Jakob?

Een ietwat aarzelend klokje vertelde dat de pastoor gearriveerd was voor de avonddienst. Alsof het afgesproken was, gingen Antonio en wij er naartoe, in stilte. De zalvende stilte van een Gallicisch dorpje waarover de avond begint te vallen.

In het kleine kerkje zaten we, vier oudere vrouwen, Antonio, Luc en ik. Wat een beetje troosteloos leek, bleek een troostende ervaring. Pelgrimshoed af

Onderweg

voor een pastoor die van een doordeweekse avondmis met zeven mensen een bezield viering wist te maken.

Na de dienst nog even een praatje met de pastoor. Er is veel veranderd in Spanje, zelfs in Galicië. Veel op korte jaren. Ik bedien nu zes verspreide parochies, uitstervende parochies want de jongeren trekken naar de stad. Wat wil je, er is geen broodwinning in deze kleine dorpjes. Jongeren zie je trouwens toch niet meer in de kerk. En roepingen zijn er hier ook niet meer. Zelf ben ik niet meer zo jong, zoals je ziet. Maar we klagen niet. We werken op Gods akker en we zijn hem dankbaar. Soms is de oogst groot, soms is hij schraal. Het werd tijd om aan avondeten te denken. Driehonderd meter verder, hadden ze gezegd, driehonderd meter verder is een restaurantje waar je voor de prijs van een pak boterhammen een degelijk dagmenu krijgt. Geen wonder dat onze weg weer samenliep met die van Antonio.

Het werd een avond om te koesteren, om op te bergen in de kamer van kostbare herinneringen. Antonio vertelde over zijn leven, zijn vrouw, zijn kinderen en kleinkinderen, zijn tochten naar Compostela. Ja, hij was voor de zoveelste keer op stap naar Sint-Jakob. Of is het op stap mét Sint-Jakob? Hij was er zowaar de tel bij kwijtgeraakt. Dat gaf hem telkens de kans om zijn leven te overwegen. En wij vertelden wat ons beroerde. Over de vrouw thuis die je zo gul in de handen van Sint-Jakob geeft, over de kinderen die uitgevlogen zijn, over de kleinkinderen voor wie de wereld zacht moet wezen.

We wisselden woorden over de tover van de tocht naar de apostelstad. Over de kleine en de grote wereld rondom ons. Tot het tijd werd om de kamer weer op te zoeken.

Stappers zijn vroege vogels. Om zes uur 's ochtends stond Antonio al klaar, gerugzakt en gestapschoend. Toen hij zag dat ik wakker was, nam hij afscheid met een handgebaar en een glimlach. Woorden hoefden niet meer. Toen verdween Antonio uit mijn leven, niet uit mijn hart.

We hadden geen adressen uitgewisseld. Vriendschap is loslaten, eerder dan vasthouden. Elke pelgrim gaat zijn eigen weg. Dag Antonio, het ga je goed, amigo peregrino. En wie weet misschien kruisen onze wegen ooit nog eens. Dan zullen we elkaar begroeten alsof het gisteren was dat we afscheid namen.

Jan Verhaverbeke

AÑO SANTO OP CEBU

Nu het aantal Jakobswegen in Europa hand over hand toeneemt, kan men met enige overdrijving stellen dat alle wegen naar Santiago leiden. Dat is vanzelfsprekend buiten Europa niet het geval. Maar daar doet zich een ander verschijnsel voor: de Spaanse kolonisatie heeft ervoor gezorgd dat de Jakobscultus nagenoeg over de hele wereld werd verspreid, met als gevolg dat in de voormalige Spaanse kolonies tientallen plaatsen naar hem worden genoemd.

Cécile Hoskens kwam op Cebu, een eiland dat deel uitmaakt van de Filippijnen, een plaatsje tegen dat Compostela heet. Het werd gesticht door kapitein Manuel Aniceto del Rosario die in 1844 belast werd met de bestuurlijke indeling van het noorden van het eiland. Het dorp werd zo genoemd omdat pater José Alonzo, die daar werkzaam was, afkomstig was van Santiago de Compostela in Spanje. De huidige kerk dateert van 1866.

Cebu is een aartsbisdom. De vroegere aartsbisschop Ricardo Vidal riep Compostela uit tot schrijn van Santiago. De Filipino's hoeven dus niet langer naar het graf van de apostel in Spanje te trekken om hun Año Santo te vieren.

DA

THE ARCHDIOCESAN SHRINE OF SANTIAGO DE COMPOSTELA (AT 75, THE ARCHDIOCESE OF CEBU: GROWING TOGETHER IN GRACE AS THE BODY OF CHRIST)			
SCHEDULE OF LITURGICAL SERVICES			
REGULAR MASS:			
MONDAY TO FRIDAY	- 6:00A.M. (ALSO 5:00PM. every WED. & FRI.)		
SATURDAY	- 5:30A.M. & 7:00PM. - ANTICIPATED		
SUNDAY	- 6:00A.M. - 1st Mass	4:00PM. - 4th Mass (English)	
	8:00A.M. - 2nd Mass	6:00PM. - 5th Mass	
	10:30A.M. - 3rd Mass	7:00PM. - 6th Mass	
	w/BAPTISM	(CEMETERY - 4:30PM. - every Monday)	
VISION: WE, AS LOVING STEWARDS WITH TOTAL TRUST IN GOD'S LOVE ENVISION OURSELVES AS THE COMMUNITY OF DISCIPLES WHO FIRMLY BELIEVE IN THE LORD JESUS AND WHO JOYFULLY LIVE IN HARMONY AND SOLIDARITY WITH ONE ANOTHER, WITH CREATION, AND WITH GOD.			
MISSION: TO ACHIEVE THE VISION, UNDER THE LEADING OF THE SPIRIT OF GOD AND WITH ST. JAMES THE APOSTLE AS OUR GUIDE, WE SHALL EMBARK ON A RENEWED INTEGRAL EVANGELIZATION AND WITH WITNESS TO JESUS CHRIST'S GOSPEL OF SALVATION AND LIBERATION THROUGH OUR WORDS, DEEDS AND LIVES.			

Hors d'œuvre

DE HOLLANDERS KOMEN!

Eigenlijk had ik boven dit stukje willen schrijven “Les Hollandais sont là”, maar dan zou ik plagiaat plegen, want diezelfde titel is al eens gebruikt door mijn streekgenoot Jos Vandelloo. Jos Vandelloo is samen met Jos Ghysen de nestor van de Limburgse literatuur, maar Vandelloo heeft tenminste begrepen dat hij beter kan zwijgen als hij niets meer te zeggen heeft. Ook onze voorzitter heeft deze gevleugelde woorden al eens voor veel geld verkocht aan een Zeeuwse mosselboer voor een reclamecampagne. En sindsdien eten de Belgen inderdaad mosselen alsof hun leven ervan afhangt! En plagiaat is natuurlijk het laatste waarvan een redacteur wenst beschuldigd te worden. Immers, in onze tijd moet je als schrijver origineel zijn, men apprecieert het niet meer als je woorden of ideeën van een ander te berde brengt. Maar anderzijds, wat is er leuker dan de woorden en meningen van een ander te citeren en vervolgens te weerleggen, te discussiëren en trachten het grote gelijk, indien je het niet kan krijgen, dan toch tenminste bij je tegenstrever te ontmaskeren...

Als leden van de redactie krijgen we sinds een aantal jaren ook het tijdschrift toegestuurd van onze noorderburen: *De Jacobsstaf*. Dit was zo afgesproken in de tijd toen onze hoofdredacteur ook nog voorzitter was en we een etentje met de redacteurs van de Nederlandse zusterorganisatie hadden beklonken met dure eden over samenwerking over de grenzen heen en andere loze beloften. Het geld van het Genootschap werd toen wel nog geïnvesteerd in duurzame projecten van internationale samenwerking. Trouwens, we wachten nog steeds op een etentje op Nederlands grondgebied, maar dit geheel terzijde, uiteraard. Een redacteur leeft immers niet van letters alleen! *De Jacobsstaf* is een fraai ogende uitgave op glanspapier, met al jaren een kleurenfoto op de voorpagina. En met een aantrekkelijke lay-out: vele foto's, korte teksten, met tussentiteltjes, groter lettertype. Geen saaie wetenschappelijke artikels zoals bij ons, maar blije, opgewekte, positieve boodschappen voor de pelgrim in spe. Het laatste nummer leek wel een speciaal Vlaanderen-nummer, met niet alleen een verslag van ons Jacobskerkenpad, dat meegelopen werd door hun voorzitter Joost Bol (het was deze meneer die het regelmatig in zijn achternaam was geslagen en die dan ook door reisleider Hugo F. in zijn 4x4 van de weg moest geplukt worden). Dit verslag moest inzake positivo niet onderdoen voor het verslag van Hugo zelf, dat u in extenso in ons vorig nummer kon lezen. Waarom zou je nog naar Spanje

Het laatste woord

gaan, als je in Vlaanderen hetzelfde wandelexperiment kan meemaken. Bovendien spreekt men er een soort Nederlands, wat altijd meegenomen is. Daarnaast had ik natuurlijk ook oog voor de recensierubriek, die nu volledig “uitbesteed” is aan pelgrim-op-rust en gewezen augustijner monnik Jeroen Gooskens. Moet ik u nog waarschuwen voor uitgetreden augustijner monniken? Maarten Luther was er ook een, en je ziet nog dagelijks wat hij een half millennium geleden allemaal te bakken heeft gemaakt in het Heilige Roomse Rijk van de Duitse natie. De “pantzerpaus” heeft er nog elke dag nachtmerries van: *Seven horses in the Sky...* is vergeleken daarmee slechts een wiegeliedje. Jeroen Gooskens heeft trouwens zijn eigen website: www.compostela.nl. Zeer leerrijke site, staat vol met recensies, die hij in de loop van de komende maanden dus wel nog kan slijten aan het Nederlandse genootschap. Hij schrijft voortaan de recensies voor het Nederlandse tijdschrift en een buitenstaander mag altijd een boekbespreking opsturen, die hij dan wel voor publicatie zal herwerken. Deze keer zaten er drie Vlaamse boeken in zijn rubriek. Wellicht lagen deze al enkele jaren op hem te wachten en heeft hij zich even op de tanden moeten bijten om ze door te lezen. Opvallend mild was hij voor “Het eerste woord” van onze hoofdredacteur, voor zijn filosofische overwegingen enzovoort, kortom, de kwaliteiten die wij al jaren kennen en waarderen. Het tweede boek dat hij op zijn leestafel had liggen was dit van Sigiswald Kuijken en zijn echtgenote Marleen Thiers. Ook hier kreeg hij geen onvertogen woord over zijn lippen: het was geen klassiek reisverhaal, om te zeggen dat hij de draad van het verhaal ook niet kon volgen. ... Ten slotte kreeg ook de bestseller van Corry Catteeuw nog een lieve aai mee. Het was geen literair meesterwerk, dat niet, maar van elke pagina spatte het enthousiasme af en zijn impliciete boodschap: ga op bedevaart naar Santiago. Wist je trouwens dat Corry Catteeuw de eerste advertentie rechts is, als je op google “santiago de compostela” intikt? Dat is pas een zakenman. By the way, maar dit geheel terzijde, hoeveel zou hij aan de Nederlandse recensent betaald hebben voor zijn positieve boekbespreking? De recensies van uw dienaar daarentegen, die blinken uit in objectiviteit. Nog nooit heeft de auteur van een boek mij uitgenodigd voor een etentje in de “Zoals bij hem thuis”.

Maar, zoals het spreekwoord zegt, beste lezer, “Als de vos de passie preekt, boer pas op uw ganzen”. Volgend jaar is er in Utrecht, Museum Catharijneconvent, een grote Europese Compostela-tentoonstelling. Nu moet je weten dat voor een grote tentoonstelling toch al gauw zo een 500 voorwerpen, in dit geval dus “jacobalia”, nodig zijn. En in Nederland zelf zijn er slechts een honderdtal aanwezig. Jawel, ten gevolge van de “Beeldenstorm” van de volgelingen van de uitgetreden augustijner monnik Maarten Luther, is het cultuurbezit van de Nederlandse kerken danig uitgedund... En waar gaan de Nederlanders de overige 400 jacobalia halen? Welke

Het laatste woord

onverlaat binnen ons eigen genootschap heeft zich de laatste jaren beijverd om alle jacobalia eens mooi op een rijtje te zetten, met afmetingen en leeftijd en bewaarplaats en al erbij? Wie is deze collaborerende redacteur, die men best ter plekke zou halsrechten om een goed en afschrikwekkend voorbeeld te stellen? Begrijp je nu waarom Joost Bol regelmatig “de weg kwijt” was tijdens het Jacobskerkenpad? Reken maar dat hij al perfect weet welke stukken er vanuit Vlaanderen naar de expositie in het Catharijneconvent zullen verhuizen!

Maar, beste lezer, ik vrees dat dit alles nog maar het voorspel is van een veel grotere invasie, die ons volgend jaar te wachten staat! Immers, in 2011 bestaat het Nederlands genootschap 25 jaar (ze zijn ons jongere broertje bij wijze van spreken) en in de toekomst zullen ze wel massaal naar Compostela trekken, en nog wel van huize uit! Dus dat betekent dat de Vlaamse via's overspoeld zullen worden door Nederlanders te voet, te paard of per fiets, die zo vlug mogelijk door ons landje naar het zonnige zuiden willen. Want pas in Frankrijk beginnen de echte pelgrimswegen, en liefst dan nog in Vézelay of in Le Puy, als we de moderne mythologie tenminste mogen geloven.

Want al die brave mensen, zoals René Sterckx en zijn collega's van de werkgroep “pelgrims onderdak”, die hun huiskamer openzetten voor pelgrims onderweg naar Santiago, moeten goed beseffen dat het in de praktijk vooral Nederlanders zullen zijn, die daarvan gebruik gaan maken. Geen internationale contacten, geen vreemde talen, geen spannende avonturen van je gasten, want ze zijn gisteren of eergisteren pas van thuis vertrokken... In een Spaanse refugio is dat natuurlijk anders, dan hebben ze er al een halve maand wandelen of fietsen opzitten, dan zijn ze al gebruind door de zon, gebeten door razende honden en hebben ze al enkele besmettelijke ziekten onder de leden. Maar zo een maagdelijke pelgrim, een bleekscheet in een te korte broek met te dikke kuiten, nog niet gemodelleerd door het stappen, daar valt geen lol aan te beleven. En eten dat die mannen / vrouwen kunnen! Net zoveel als de renners in de *Tour de France*. 's Avonds uitgebreid diner, liefst met frietjes, en rijkelijk besprenkeld met een streekbier of een wijntje. Kwestie van je voor te bereiden op de Franse gastronomie! En 's morgens eten ze je halve voorraadkast leeg en nemen nog wat mee voor onderweg... En dat allemaal voor een schamele donativo! Zeg niet dat ik jullie niet gewaarschuwd heb: de Hollanders zijn in aantocht!

Martin Kellens